

nadzwyczajnych, np. w przypadku znacznego wzrostu cen za zagospodarowanie odpadów (brak możliwości pokrycia wszystkich kosztów z pobranych od mieszkańców opłat, konieczność znacznego podwyższenia pobieranych opłat).

Od 1 lipca 2013 r. odbiór odpadów komunalnych w gminach powiatu jaworskiego odbywa się na podstawie zapisów znowelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W oparciu o zapisy powyższej ustawy Rady Gmin uchwaliły akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku jak i szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Podmiotem odbierającym (a tym samym wykonawcą usługi) jest wyłonione w trybie zamówienia publicznego przedsiębiorstwo. Wykonawca realizuje zamówienie publiczne na rzecz gminy stosując zasady określone w Regulaminie Utrzymania Czystości i Porządku oraz Szczegółowe zasady świadczenia usług odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i ich zagospodarowania. Regulamin określa rodzaje odbieranych odpadów, maksymalne ilości odpadów odbieranych, rodzaje pojemników na nieruchomościach oraz częstotliwość odbieranych frakcji. W oparciu o ww. zapisy sporządzono Harmonogram Odbioru Odpadów Komunalnych precyzujący terminy odbioru poszczególnych odpadów z nieruchomości. Częścią integralną ww. systemu jest funkcjonowanie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

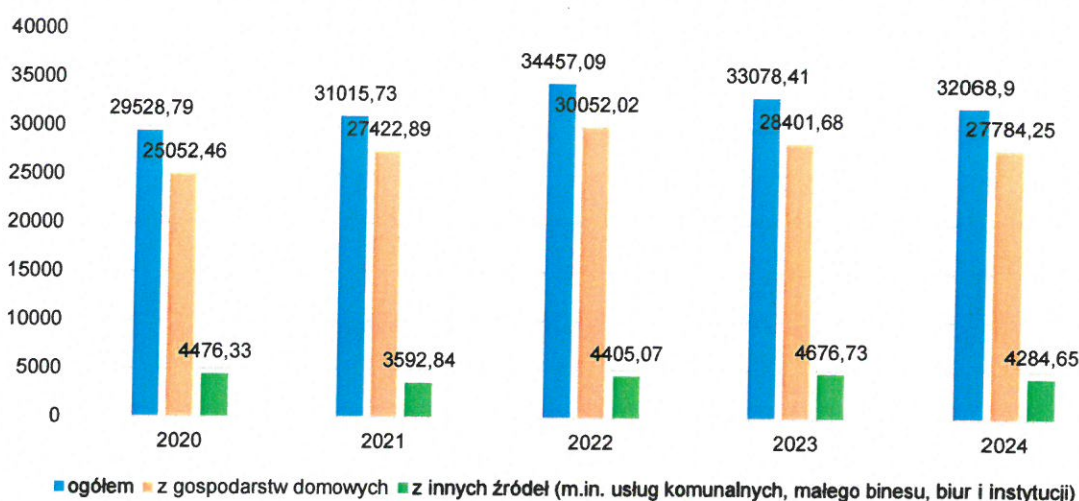
Na terenie powiatu zlokalizowane jest gminne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Jaworze zarządzane przez spółkę „Inwestycję”, która prowadzi działalność w zakresie zbierania i transportu odpadów surowcowych. Ponadto spółka „Inwestycje” prowadzi na rzecz spółki „Sanikom” z Lubawki stację przeładunkową wraz z PSZOK (Punktem Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych) zlokalizowaną na terenie składowiska odpadów w Jaworze.

Na terenie powiatu jaworskiego źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy, targowisk,
- ulice i place,
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich: poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, sposób gospodarowania zasobami, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną. Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

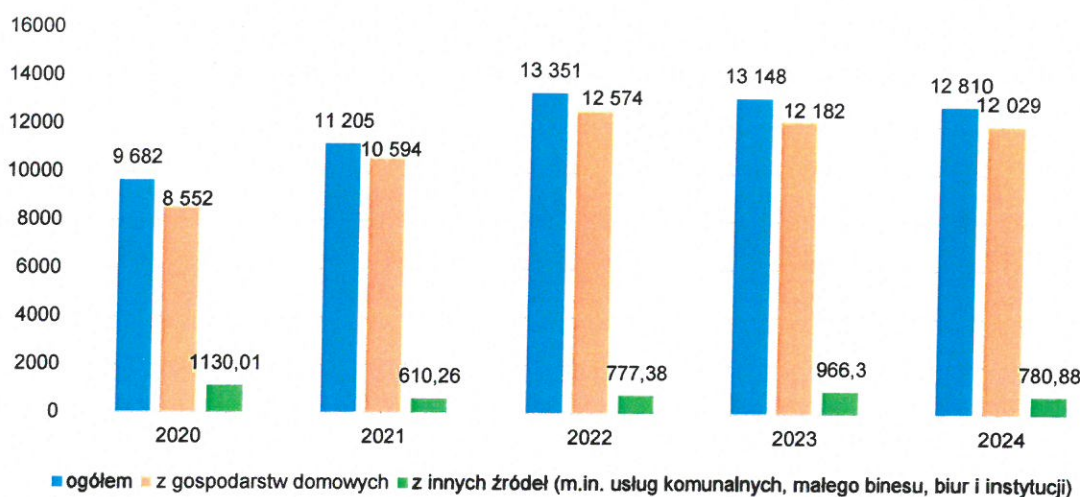
Łącznie z terenu powiatu jaworskiego odebrano 32 068,90 Mg w 2023 r. odpadów komunalnych (29 528,79 Mg w 2019 r.). Średnia ilość odpadów na mieszkańca, odebranych z terenu gmin należących do powiatu jaworskiego wyniosła w 2023 r. 366 kg na osobę. W stosunku do danych WPGO dla województwa dolnośląskiego (376 kg na mieszkańca) wskazuje, że dane te są zbliżone do średniej.

Rysunek 29 Ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie powiatu jaworskiego w latach 2020-2024 (Mg)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL 2025

Oprócz systemu zbierania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie powiatu istnieje system selektywnego zbierania odpadów. Selektywnie zbierane są odpady opakowaniowe: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne z metalami, odpady ulegające biodegradacji, odpady niebezpieczne, baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, odpady wielkogabarytowe.

W 2023 r. na terenie powiatu jaworskiego zebrano selektywnie 12 809,56 Mg odpadów m.in. papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, metale, tekstylia, niebezpieczne, w tym 12 028,68 Mg z gospodarstw domowych oraz 780,88 Mg z innych źródeł (usług komunalnych, handlu, małego biznesu, biur i instytucji). W porównaniu do roku 2019 odnotowano wyraźny wzrost o ponad 32% odpadów zebranych selektywnie.

Rysunek 30 Ilość zebranych selektywnie odpadów na terenie powiatu jaworskiego w latach 2020-2024 (Mg)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, 2025

Gminy powiatu jaworskiego corocznie przeprowadzają różnorakie kontrole mieszkańców mające na celu uszczelnienie systemu gospodarki odpadami, a także zwiększenie skuteczności selektywnych zbiórek odpadów. Kontrole dotyczą składania deklaracji śmieciowych, zawierania umów na wywóz nieczystości ciekłych, spalania odpadów w kotłowniach domowych, a także składowania odpadów na posesjach.

W ostatnich latach 2020-2024 gminy dążyły do osiągnięcia założonych poziomów odzysku i unieszkodliwiania odpadów. W 2021 roku wprowadzono nowe poziomy przygotowania do ponownego

użycia i recyklingu odpadów komunalnych. W związku z tym od 2021 r. poziom obliczany jest dla wszystkich odpadów komunalnych ogółem.

Zgodnie z art. 3b ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy są zobowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości, co najmniej:

- 20% wagowo - za rok 2021;
- 25% wagowo - za rok 2022;
- 35% wagowo - za rok 2023;
- 45% wagowo - za rok 2024;
- 55% wagowo - za rok 2025;
- 56% wagowo - za rok 2026;
- 57% wagowo - za rok 2027;
- 58% wagowo - za rok 2028;
- 59% wagowo - za rok 2029;
- 60% wagowo - za rok 2030.

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych gminy obliczały na podstawie Rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1530).

- poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (minimalny poziom to 45% wagowo za rok 2024):
 - Bolków – 35,43%,
 - Jawor – 40,54%,
 - Męcinka – 41,94%,
 - Mściwojów – 39,30%,
 - Wądroże Wielkie – 47,29%,
 - Paszowice brak danych.

2.9.2. Odpady z sektora przemysłowego

Przedsiębiorcy zajmujący się gospodarowaniem odpadami działają na terenie powiatu jaworskiego między innymi w oparciu o decyzje wydane przez Starostę Powiatu Jaworskiego. Niektóre podmioty posiadają zezwolenia wydane na podstawie ustawy o odpadach. Są to zezwolenia na zbieranie odpadów, zezwolenia na przetwarzanie odpadów, zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów. Inne zaś, posiadają pozwolenia na wytworzenie odpadów wydane na podstawie Prawa ochrony środowiska.

Zgodnie z kompetencjami w zakresie wydawania decyzji i pozwoleń z gospodarki odpadami, Starosta Jaworski przeprowadził w latach 2022-2024:

- 10 postępowań w kwestii wytworzenia odpadów,
- 12 postępowań w kwestii zbierania odpadów,
- 8 postępowań w kwestii przetwarzania odpadów.

2.9.3. Wyroby zawierające azbest na terenie powiatu jaworskiego

Na właścicielu, zarządcy bądź użytkownika nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania – obowiązek tzw. inwentaryzacji. Inwentaryzacja jest wykonywana na podstawie spisu z natury.

Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informacje odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta. Podmioty prawne przedkładają informacje bezpośrednio marszałkowi województwa. Dane należy raportować corocznie do 31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy. Zebrane od osób fizycznych informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu wójt, burmistrz lub prezydent miasta przedkłada marszałkowi województwa do 31 marca każdego roku w formie aktualizacji Bazy Azbestowej.

W imieniu posiadaczy/użytkowników wyrobów zawierających azbest w gminie inwentaryzacje wyrobów może przeprowadzić gmina. Gminy powiatu jaworskiego prowadzą akcje usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Azbest jest corocznie usuwany z terenów gmin. Koszty ponoszone są przez Gminy, mieszkańców lub dofinansowanie z WFOŚiGW we Wrocławiu.

Na podstawie danych umieszczonych na stronie internetowej Ministerstwa Rozwoju i Technologii – Baza Azbestowa (stan na 09.05.2025 r.) można stwierdzić, że na terenie powiatu jaworskiego znajdowało się 6 470 Mg zinwentaryzowanych odpadów zawierających azbest, 1 234,9 Mg unieszkodliwiono oraz 5 235,5 Mg pozostało do unieszkodliwienia.

W poszczególnych gminach ilości wyrobów zawierających azbest przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 22 Ilość wyrobów zawierających azbest w gminach powiatu jaworskiego (kg)

Gmina	zinwentaryzowane	unieszkodliwione	pozostałe do unieszkodliwienia
Jawor	1 344 176	45 201	1 298 975
Bolków	1 272 853	312 081	960 772
Męcinka	1 046 903	210 992	835 911
Mściwojów	1 018 804	167 209	851 595
Paszowice	926 472	330 147	596 325
Wądroże Wielkie	861 167	169 283	691 884
Powiat (razem)	6 470 375	1 234 913	5 235 462

Źródło: dane z www.bazaazbestowa.gov.pl, stan na 09.05.2025 r.

Wszystkie gminy wspomagają mieszkańców w usuwaniu azbestu, przy pomocy środków WFOŚiGW oraz budżetu własnego. W ostatnich latach żadna z gmin powiatu jaworskiego nie aktualizowała Programu usuwania azbestu.

2.9.4. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
Większość mieszkańców gospodaruje odpadami zgodnie z przepisami Zwiększenie ilości odpadów segregowanych Zmniejszanie się ilości wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu wynikające z dotacji samorządów dla mieszkańców	Występuje problem dzikich wysypisk śmieci Brak środków finansowych na wymianę pokryć dachowych (przy usuwaniu azbestu)
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Uszczelnienie systemu gospodarki odpadami Edukacja ekologiczna mieszkańców i promocja racjonalnej gospodarki odpadami	Dalszy wzrost kosztów zagospodarowania odpadów komunalnych Ryzyko nieosiągnięcia poziomów recyklingu we wszystkich gminach Przywóz odpadów spoza granic powiatu

Źródło: opracowanie własne

2.9.5. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

W gospodarce odpadami komunalnymi objęto zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100% mieszkańców, zapewniono wszystkim mieszkańcom dostęp do systemu selektywnego zbierania odpadów.

Wszystkie Gminy powiatu posiadają Regulaminy utrzymania czystości i porządku, opracowują analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi oraz prowadzą coroczną sprawozdawczość. Analiza SWOT wskazuje,

iz corocznie zwiększa się ilość odpadów zbieranych na jednego mieszkańca, jednocześnie zwiększają się ilości odpadów selektywnie gromadzonych oraz odpadów zmieszanych.

Mocną stroną wszystkich gmin jest fakt, iż gospodarka odpadami prowadzona jest zgodnie z założeniami nowelizacji ustawy o odpadach.

W związku z tym w harmonogramie zadań zapisano, iż gminy w dalszym ciągu w kolejnych latach będą doskonalić selektywną zbiórkę wszystkich rodzajów odpadów. Bardzo ważnym elementem realizowanym przez gminy jest osiąganie wymaganych poziomów odzysku odpadów oraz zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwionych przez składowanie.

W zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest samorządy pozyskują dotacje ze środków WFOŚiGW i przekazują je mieszkańcom, dzięki czemu zmniejsza się ilości wyrobów zawierających azbest na obszarze powiatu. Wynikiem corocznych akcji, z terenu powiatu usunięto (wg danych z Bazy Azbestowej) 1234,9 Mg wyrobów zawierających azbest.

W związku z tym w zakresie gospodarki odpadami azbestowymi w harmonogramie zapisano, iż gminy powinny zwiększyć aktualne tempo usuwania azbestu stosując dofinansowania dla mieszkańców, w tym także ze środków WFOŚiGW we Wrocławiu oraz coroczne akcje usuwania azbestu.

W zakresie odpadów przemysłowych Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu będzie w dalszym ciągu kontynuował działania polegające na kontroli przedsiębiorstw w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych.

Na terenie powiatu prowadzone są corocznie akcje edukacyjne zarówno przez Gminy jak i inne instytucje zajmujące się ochroną środowiska, lasami czy edukacją. Są to działania okazjonalne, okresowe a także cykliczne, które już na stałe wpisały się w harmonogram imprez i wydarzeń z udziałem instytucji zaangażowanych w ekologię i ochronę środowiska.

Analiza SWOT wskazuje jako dobrą stronę i szansę w tworzeniu świadomej społeczności w dobrze i skutecznie prowadzonej edukacji ekologicznej. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest kształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców w sferze konsumpcji, a także postępowania z odpadami. W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, dlatego też konieczne jest prowadzenie ciągłych działań edukacyjnych, informacyjnych i uświadamiających.

2.10. Zasoby przyrodnicze i ochrona lasów

W tabeli poniżej przedstawiono efekty realizacji dotychczasowego „Programu Ochrony Środowiska Powiatu Jaworskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.” wraz ze wskaźnikiem monitorowania w zakresie zasobów przyrodniczych i ochrony lasów.

Tabela 23 Efekty realizacji w zakresie zasobów przyrodniczych i ochrony lasów

Cel: Zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych		
Lp.	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	W ramach realizacji celu zachowanie i ochrona walorów przyrodniczych, realizowano zadania własne Powiatu Jaworskiego oraz monitorowane – realizowane przez samorządy gminne, Nadleśnictwa, DZPK, RDOŚ, podmioty gospodarcze. W zakresie zachowania i ochrony walorów przyrodniczych w Programie Ochrony Środowiska Powiatu Jaworskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r. założono realizację: 2 zadań własnych oraz 11 zadań monitorowanych. Zadanie własne Powiatu Jaworskiego polegały na prowadzeniu nadzoru nad lasami. Starosta Jaworski wydawał decyzję, świadectwa legalności pozyskania drewna oraz wystawiał zaświadczenia stwierdzające czy działki są objęte uproszczonym planem urządzenia lasu. Gmina Bolków i Paszowice realizowały projekty związane z budową infrastruktury turystycznej: baza Mysłów, ścieżki edukacyjne, punkty widokowe, trasy turystyczne. Projekty były powiązane z nasadzeniem zieleni np. 100 lip drobnolistnych zostało nasadzonych na terenie po dawnej zwirowni w Paszowicach. Celem jest stworzenie tzw. pasieczyska. Gmina Paszowice zrealizowała projekt „Dla pszczół transgraniczna współpraca na rzecz zachowania siedlisk pszczół i dzikich owadów zapylających”, którego partnerem jest Fundacja	W latach 2018-2024 w zakresie nadzoru nad lasami wydano 209 decyzji, wystawiono 174 świadectw legalności pozyskania drewna oraz wystawiono 2190 zaświadczeń stwierdzających czy działki są objęte uproszczonym planem urządzenia lasu. Liczba rezerwatów przyrody 6 szt. Liczba obszarów Natura 2000 - 1 szt. Udział powierzchni obszarów chronionych w ogólnej powierzchni powiatu 26%

Ekologiczna „Zielona Akcja”. W ramach projektu powstała kwietna rabata oraz hotel dla owadów na terenach zielonych przy przedszkolu w Wiadrowie. W Gminie Bolków nasadzono 12 lip drobnolistnych do uzupełnienia alei lipowej na Wzgórzu Ryszarda. W analizowanym okresie zostały również nasadzone drzewa i krzewy wspólnie z uczniami Szkoły Podstawowej w Bolkowie i przedstawicielami Leśnego Banku Genów Kostrzyca w ramach Dnia Ziemi. Edukacja ekologiczna dotycząca ochrony przyrody i krajobrazu, prowadzona była na terenie powiatu jaworskiego przez jednostki oświatowe, domy kultury, lokalną prasę oraz Centrum Edukacji Ekologicznej i Krajoznawstwa "Salamandra" w Myśliborzu.	Liczba pomników przyrody 121 szt. Powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych 71,53 ha Zieleńce 8,86 ha Tereny zieleni osiedlowej 28,88 ha Lesistość terenu powiatu 21,78%
--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska Powiatu Jaworskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r. obejmującego lata 2018-2024

2.10.1. Ochrona przyrody i siedliska przyrodnicze

Powiat jaworski położony jest w interesującej krajobrazowo i przyrodniczo południowo - zachodniej części województwa dolnośląskiego. Powiat ma charakter rolniczo – przemysłowy, z największą koncentracją użytków rolnych w gminach wschodniej części powiatu. Tereny te ze względu na eksploatację gleb wartościowych pod kątem wykorzystania rolniczego, są mniej cenne przyrodniczo.

Centralna oraz zachodnia część powiatu charakteryzuje się dużymi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi. Tereny leżące na obszarze Pogórza Kaczawskiego, porośnięte są pasmami lasu świerkowego i liściastymi gatunkami drzew. Zalesione stoki występują na przemian z rolniczymi terenami pól i łąk.

Prawie połowa obszaru powiatu jaworskiego położona jest w mezoregionie Pogórza Kaczawskiego. Jest to niekiedy tektoniczna na przedpolu Sudetów wypełniona osadami triasowymi i kredowymi. Charakterystyczne dla Pogórza Kaczawskiego są rozległe powierzchnie zrównań występujące na różnych poziomach. Ponad powierzchniami zrównań sterczą odosobnione wzgórza bazaltowe i zieleńcowe. Wzgórza bazaltowe i zieleńcowe wzniesione są średnio 200 – 500 m n.p.m. urozmaicając Krajobraz Pogórza Kaczawskiego. Północno wschodnia część powiatu to rzeźba terenu umiarkowanie urozmaicona na ogół płaska z kulminacjami rzędu 150 - 160 m n.p.m. urozmaicona terenami falistymi i pagórkowatymi z wierzchołkami o wysokości ok. 160 - 200 m n.p.m. Wysokości bezwzględne osiągają maksymalnie 228 m n.p.m. by spadać do ok. 140 m n.p.m. w dolinach rzecznych.

Świat roślinny powiatu jaworskiego charakteryzuje się dużą różnorodnością. Największym bogactwem flory odznaczają się tereny zachodnie powiatu, stanowiące jednocześnie największe skupiska leśne i jednocześnie obszary objęte prawną ochroną. Na terenie tym występuje szereg roślin objętych ochroną. Wśród nich można wyróżnić m.in.: kruszynę pospolitą, zimowit jesienny, konwalię majową, rojnik pospolity, ukwap dwupienny, podkolan biały, buławnik mieczolistny.

Góry i Pogórze Kaczawskie ze względu na różnorodną budowę geologiczną nazywane są naturalnym murem petrograficznym, tworzą dużą jednostkę geologiczną zwaną metamorfikiem kaczawskim.

Powiat Jaworski posiada zasoby przyrodnicze o znaczeniu ponadregionalnym. Charakteryzuje się dużą różnorodnością i bogactwem form ukształtowania powierzchni. Tereny prawnie chronione zajmują tu powierzchnię 15 275,52 ha (bez obszarów Natura 2000), co stanowi ok. 26% powierzchni całkowitej powiatu. Formami ochronnymi przyrody występującymi na terenie powiatu są: 2 parki krajobrazowe 6 rezerwatów przyrody, obszar Natura 2000 oraz 117 pomników przyrody. Jest to układ przestrzenny wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody, mający na celu zapewnienie warunków utrzymywania samoregulacji procesów przyrodniczych, naturalnych warunków hydrologicznych oraz właściwego korzystania z rekreacji i turystyki.

Park Krajobrazowy "Chełmy"

Na terenie nadleśnictw Jawor i Złotoryja utworzono w 1992 r. Park Krajobrazowy „CHEŁMY” obejmujący swym zasięgiem 7450 ha lasów. Ogólna powierzchnia parku krajobrazowego wynosi 15 990,76 ha, otuliny 12 470,83 ha. Park położony jest we wschodniej części Pogórza Kaczawskiego wchodzącego w skład makroregionu Sudetów Zachodnich i obejmuje Pogórze Złotoryjskie oraz Rów Świerzawy pomiędzy rzekami Kaczawą i Nysą Małą.

Rudawski Park Krajobrazowy

Południowo-zachodnia część gminy Bolków, w okolicach Kaczorowa, stanowi część Rudawskiego Parku Krajobrazowego, który rozciąga się na sąsiednie gminy i powiat. Park ten został utworzony w 1989 r. na mocy uchwały Nr VIII/49/89 z dnia 16.11.1989 r. Wojewódzkiej Rady Narodowej w Jeleniej Górze. Park obejmuje obszar 15.705 ha, z czego 8.884 ha, tj. 57% powierzchni stanowią lasy, głównie świerkowe. Powierzchnia strefy ochronnej (otuliny Parku) wynosi 6.600 ha. Na terenie powiatu jaworskiego (na obszarze gminy Bolków) znajduje się obszar parku o powierzchni 211 ha.

Na terenie Rudawskiego Parku występują liczne ciekawe formy skalne, gołoborza i głazowiska. W piętrze pogórza występują: grab, jesion, dąb, jodła; w reglu dolnym: buczyna z domieszką jodły, jaworu i jesionu. Ścisłej ochronie na terenie Parku podlegają m.in.: wawrzynek, wilczełyko, brzoza karpacka, dziewięsiś bezłodygowy, lilia złotogłów i goryczka orzęsiona. Większość jednak atrakcyjnych obiektów Rudawskiego Parku Krajobrazowego znajduje się poza granicami powiatu jaworskiego.

Rezerwat przyrody – Wąwóz Myśluborski

W 1962 r. ustanowiono rezerwat przyrody „Wąwóz Myśluborski” o powierzchni 9,6 ha. Jest to rezerwat florystyczny, który utworzono w dolinie potoku Jawornik na terenie Pogórza Kaczawskiego.

Został utworzony w celu ochrony jedynej na Dolnym Śląsku stanowiska naskalnej, zimozielonej paproci jęczynnika zwyczajnego oraz fragmentów lasu naturalnego stanowiącego ochronę dla paproci. Rezerwat usytuowany jest na wysokości 300-360 m. n.p.m. W wąwozie występują skały zieleńcowe o kolorze szarzielonym powstałe w wyniku działania wysokich temperatur i ciśnienia. Lista florystyczna obejmuje 20 gatunków drzew, 12 gatunków krzewów i 66 gatunków runa leśnego. Gatunkami charakterystycznymi rezerwatu są: jęczynnik zwyczajny, paprotnik kolczysty, jawor, jodła pospolita, lipa drobnolistna, buk zwyczajny.

Rezerwat przyrody – „Wąwóz Lipa”

Rezerwat „Wąwóz Lipa” znajduje się na granicy Parku Krajobrazowego Chełmy w kierunku północnym od Bolkowa. Rezerwat o powierzchni 101 ha utworzony został w 1996 r. Swym zasięgiem obejmuje dolinkę małego potoku tworzącego wąwóz skalny. W rezerwacie tym ochronie podlega wiele gatunków roślin leśnych jak również liczna populacja salamandry plamistej. Wielkim walorem rezerwatu są naturalne zbiorowiska leśne.

Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych naturalnych lasów oraz zbiorowisk naskalnych wraz z różnymi typami pomnikowych głazów narzutowych.

Rezerwat przyrody – Buki Sudeckie

Rezerwat utworzony Zarządzeniem MOŚZNiL z 31.12.1993 r. Obszar rezerwatu wynosi 174,42 ha i porasta go sudecki las bukowy - tworząc bogaty florystycznie obszar. Rezerwat ten położony jest w obrębie Nowych Rochowic i Mysłowa na wysokości 420 – 440 m n.p.m.

Rezerwat przyrody – Wąwóz Siedmicki

Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 05.01.2001 r. uznano za rezerwat przyrody obszar lasów o powierzchni 68,00 ha położony w gminie Paszowice na terenie wsi Jakuszowa i Nowa Wieś w południowej części Parku Krajobrazowego „Chełmy” pod nazwą „Wąwóz Siedmicki”.

Celem ochrony jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych, krajobrazowych i turystycznych zbiorowisk roślinnych, a zwłaszcza fitocenozy łąkowe z wieloma gatunkami chronionymi i rzadkimi gatunkami roślin oraz ochrony ciekawych form geologicznych m.in. wychodnie skalne i stoki piargowe w głębokim zalesionym wąwozie.

Rezerwat przyrody – Nad Groblą

Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 05.01.2001 r. uznano za rezerwat przyrody obszar lasów o powierzchni 87,84 ha położony w gminie Paszowice pod nazwą „Nad Groblą”.

Celem ochrony jest zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych jednego z największych w Polsce skupienia drzewiastych form brekinii na naturalnych stanowiskach z licznymi gatunkami roślin chronionych, położonego na różnych typach skał wulkanicznych.

Wśród roślin występujących na obszarze rezerwatu na szczególną uwagę zasługują: lilia złotogłów, naparstnica zwyczajna, pierwiosnka lekarska, wiciokrzew pomorski, miodownik melisowaty, rojownik pospolity.

Rezerwat przyrody – Mszana i Obłoga

W granicach powiatu jaworskiego, na terenie gmin Męcinka i Paszowice położony jest rezerwat „Mszana i Obłoga” o powierzchni 99,92 ha. Został on utworzony 26.05.2015 r. zarządzeniem RDOŚ we Wrocławiu z dnia 11.05.2015 r. r. w sprawie rezerwatu przyrody „Mszana i Obłoga” (Dz. Urz. Woj. Dol. z 2015 r. poz. 2229).

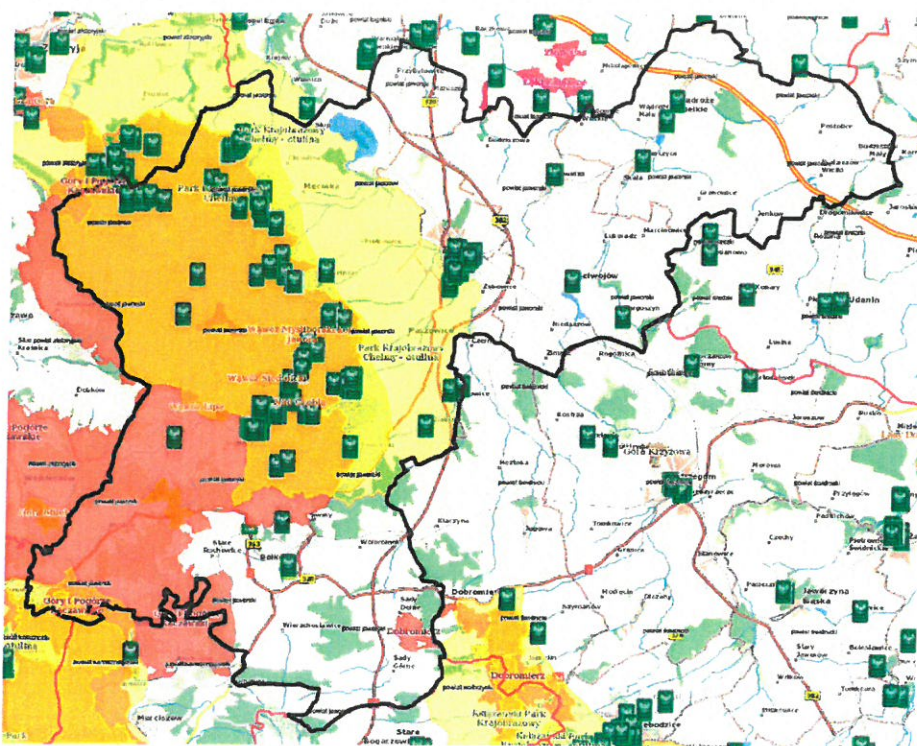
Celem ochrony są lasy klonowo - lipowe oraz grądy wraz z unikalną florą i elementami przyrody nieożywionej w postaci wychodni bazaltu i rumowisk bazaltowych.

Na terenie rezerwatu znajdują się jedne z największych w Europie złoża lawy trzeciorzędowej z licznie dobrze zachowanymi wychodniami w postaci ciosu słupowego. Dodatkowymi walorami rezerwatu jest bogata fauna i flora z licznymi gatunkami podlegającymi ochronie ścisłej i częściowej.

Obszar Natura 2000 na terenie powiatu jaworskiego

Na terenie powiatu jaworskiego istnieje jeden obszar spełniający kryteria obszarów Natura 2000. Jest to obszar specjalnej ochrony (SOO), którym są Góry i Pogórze Kaczawskie PLH 020037. Obszar ten obejmuje teren o powierzchni 35 005,3 ha i jest położony poza powiatem jaworskim w gminach Pielgrzymka, Janowice Wielkie, Marciszów, Jeżów Sudecki, Świerżawa, Wojcieszów i Złotoryja oraz w powiecie jaworskim w gminach: Męcinka, Paszowice i Bolków. Obszar Natura 2000 pokrywa się częściowo z terenem Parku Krajobrazowego „Chełmy” wraz z ww. rezerwatami przyrody położonymi na jego terenie oraz terenem Rudawskiego Parku Krajobrazowego. Ponadto obejmuje rezerваты przyrody: Buki Sudeckie, Wilcza Góra, Góra Młęk oraz Buczyna Storczykowa na Białych Skalach. Obszar jest w znacznej części zalesiony. Pozostałe fragmenty wykorzystywane są jako łąki, pastwiska i grunty orne.

Jest to najcenniejszy i najlepiej zachowany obszar Sudetów Zachodnich. Bogactwo przyrodnicze tego obszaru uwarunkowane jest specyficzną budową geologiczną (występują na tym terenie wapienie, bazalty i serpentyny) oraz silnym zróżnicowaniem morfologicznym (liczne wąwozy oraz rzadkie gatunki zwierząt i roślin) i niskim stopniem zagospodarowania. Na obszarze PLH020037 stwierdzono występowanie 25 typów siedlisk z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej oraz 18 gatunków z załącznika II tej Dyrektywy (3 gatunki norków, mopek, traszka grzebieniasta, minóg strumieniowy, bóbr i wydra), a także bezkręgowce – w tym bardzo pospolicie spotykane na tym terenie modraszki nausitous i telejus, czerwoczyk nieparek i pachnica dębowa.

Rysunek 31 Obszary chronione na terenie powiatu jaworskiego
Źródło: <https://geoservis.gdos.gov.pl/mapy>

2.10.2. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Lasy i grunty leśne na terenie powiatu wg stanu na 31.12.2024 r. zajmują powierzchnię 12 775 ha w tym:

- lasy publiczne ogółem 12 130 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa 12 076 ha,
 - ✓ lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych 11 929 ha,
 - ✓ lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP 138 ha,
- lasy publiczne gminne 54,25 ha
- lasy prywatne ogółem 645 ha².

Wskaźnik lesistości według GUS wynosi 22% i jest niższy niż wskaźnik lesistości w województwie dolnośląskim (30%).

Nadleśnictwo Jawor zajmuje większość obszaru powiatu jaworskiego, tj. obejmuje obszar 10 845,18 ha zlokalizowany w 2 obrębach leśnych: Jawor i Bolków. Nadleśnictwo Legnica w powiecie jaworskim obejmuje swoim zasięgiem teren gminy Wądroże Wielkie o powierzchni 265,68 ha.

Nadleśnictwo Wałbrzych w powiecie jaworskim zajmuje południowo-wschodnią część gminy Bolków o powierzchni 150,72 ha. Nadleśnictwo Złotoryja w powiecie jaworskim obejmuje tereny zachodnie gminy Męcinka i Bolków o łącznej powierzchni 1 198,63 ha.

Gospodarka leśna w lasach Skarbu Państwa prowadzona jest w oparciu o Plany urządzenia lasu dla każdego z nadleśnictw. Nadzór nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa prowadzi Starosta Jaworski. Gospodarka leśna w tych lasach prowadzona jest w oparciu o uproszczone plany urządzenia lasów.

Inwentaryzacje stanów lasu wykonywane są co 10 lat. W 2024 r. Starosta Jaworski zlecił opracowanie inwentaryzacji w gminie Mściwojów, a w 2025 roku będą przygotowane inwentaryzacje stanu lasów dla 3 gmin, tj. Paszowice, Wądroże Wielkie, Męcinka.

Według regionalizacji przyrodniczo – leśnej:

- lasy Nadleśnictwa Jawor zlokalizowane są na terenie Krainy Śląskiej i Sudeckiej, na obszarze Pogórza Kaczawskiego, Pogórza i Gór Wałbrzyskich, Gór Kaczawskich, a także w części Równiny Legnickiej,
- lasy Nadleśnictwa Legnica zlokalizowane są na terenie Krainy Śląskiej, na obszarze Borów Dolnośląskich, Wzgórz Dalkowskich, Obniżenia Ścinawskiego, Wzgórz Trzebnicko Ostrzeszowskiego, Legnickim, Wysoczyzny Średzkiej, Równiny Wrocławskiej, Pradoliny Wrocławskiej i Przedgórze Sudeckiego,
- lasy Nadleśnictwa Wałbrzych zlokalizowane są na terenie Krainy Sudeckiej, na obszarze Pogórza i Gór Wałbrzyskich, Gór Kamiennych i Gór Sowich,
- lasy Nadleśnictwa Złotoryja zlokalizowane są na terenie Krainy Śląskiej i Sudeckiej, na obszarze Borów Dolnośląskich, Środkowego Bobru i Równiny Legnickiej oraz Pogórza Kaczawskiego i Gór Kaczawskich.

Na terenie obrębów leśnych obejmujących obszar powiatu występują głównie poniższe typy siedliskowe lasu:

- las wyżynny świeży (Lwyżśw),
- las mieszany wyżynny świeży (LMwyżśw),
- las mieszany świeży (LMśw),
- las świeży (Lśw),
- bór mieszany świeży (BMśw),
- bór mieszany górski świeży (BMGśw),
- las mieszany górski (LMG),
- las mieszany górski świeży (LMGśw),
- las górski świeży (LGśw)

Gatunkami dominującymi są: świerk, dąb, sosna i brzoza.

Większość lasów wyżej opisanych nadleśnictw to lasy ochronne, które obejmują w:

² dane z Banku Danych Lokalnych, GUS, 2025

- Nadleśnictwie Jawor – 84,04%,
- Nadleśnictwie Legnica – 85,0%,
- Nadleśnictwie Wałbrzych – 95,59%,
- Nadleśnictwie Złotoryja – 72,22%.

Główne kategorie ochronności to: lasy glebochronne, wodochronne, stanowiące ostaje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, lasy uszkodzone przez przemysł, lasy położone w granicach miast.

2.10.3. Analiza SWOT

Zasoby przyrodnicze	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
występowanie cennych obszarów chronionych: obszarów NATURA200, parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody, występowanie pomników przyrody 117 szt.	niski poziom lesistości powiatu: 22% brak wystarczającej inwentaryzacji przyrodniczej powiatu, wypalanie traw zaśmiecanie lasów
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
ograniczanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód właściwa pielęgnacja szaty roślinnej zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych	inwestycje na terenie obszarów cennych przyrodniczo rozprzestrzenianie się obcych gatunków fauny i flory zagrożenia biotyczne (szkodniki), abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła jakość powietrza)

Źródło: opracowanie własne

2.10.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

Formy ochrony przyrody przewidziane w ustawie o ochronie przyrody pełnią przede wszystkim rolę lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych. Winny one być powiązane przestrzennie z podobnymi strukturami na terenie sąsiadujących terenów. W stosunku do niektórych ekosystemów warunkiem zachowania wysokich walorów jest wprowadzenie ochrony czynnej (dotyczy cennych zbiorowisk nieleśnych), w sytuacji, bowiem zaniechania tradycyjnego użytkowania niektórych typów zbiorowisk, bardzo szybko dochodzi do wycofywania się np. gatunków słabych konkurencyjnie, a często należących jednocześnie do grupy gatunków ginących.

Dla ochrony całości dziedzictwa przyrodniczego oraz kształtowania systemu terenów zieleni należy podjąć następujące zadania:

- promocja i pielęgnacja obiektów i obszarów chronionych na mocy przepisów ustawy o ochronie przyrody – w ramach Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh), w tym parków krajobrazowych, rezerwatów przyrody oraz obszary Natura 2000,
- bieżące zgłaszanie uwag i wniosków, udział w konsultacjach,
- uwzględnienie zachowania terenów zielonych w nowych lub zmienianych dokumentach planistycznych,
- kreowanie wspólnej polityki ochrony przyrody dolin rzecznych oraz ich dopływów, korytarzy ekologicznych o randze regionalnej, terenów zieleni łęgowej,
- koordynacja rozwoju sieci tras i ścieżek rowerowych,
- promocja rozwoju rolnictwa ekologicznego, agroturystyki: programy rolnośrodowiskowe jako formy zmiany wizerunku nieefektywnej gospodarki rolnej,
- wsparcie działań organizacji ekologicznych, instytucji naukowych w zakresie ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory.

2.11. Zagrożenia poważnymi awariami

W tabeli poniżej przedstawiono efekty realizacji dotychczasowego „Programu Ochrony Środowiska Powiatu Jaworskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r.” wraz ze wskaźnikiem monitorowania w zakresie zagrożeń poważnymi awariami.

Tabela 24 Efekty realizacji w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

Cel: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków		
Lp.	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
1.	W ramach realizacji celu ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii, realizowano zadania własne Powiatu Jaworskiego oraz monitorowane – realizowane przez podmioty gospodarcze, KP PSP, OSP, WIOŚ oraz Gminy i Miasto. Powiat Jaworski realizował zadanie własne polegające na doskonaleniu powiatowego systemu ratowniczego, w tym doposażenie Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego i KP PSP. Natomiast jednostki samorządu gminnego doposażały OSP w sprzęt niezbędny do prowadzenia akcji ratowniczo-gaśniczych. Ze względu na brak zakładów o ZZR oraz ZDR nie było potrzeby monitorowania podmiotów przez WIOŚ we Wrocławiu.	Doposażenie OSP na terenie powiatu jaworskiego za około 3 mln zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu z wykonania Programu Ochrony Środowiska Powiatu Jaworskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do 2025 r. obejmującego lata 2018-2024

2.11.1. Ocena stanu aktualnego

Pojęcie „poważne awarie” – określa art. 3 pkt 23. ustawy Prawo ochrony środowiska - rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Organem właściwym do realizacji zadań Ministra Środowiska w sprawach: przeciwdziałania poważnym awariom, transgranicznych skutków awarii przemysłowych oraz awaryjnego zanieczyszczenia wód granicznych jest Główny Inspektor Ochrony Środowiska. Ponadto Inspekcja Ochrony Środowiska współdziała w akcji zwalczania poważnej awarii z organami właściwymi do jej prowadzenia oraz sprawuje nadzór nad usuwaniem skutków tej awarii.

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także wojewodzie. Zakłady takie zazwyczaj przynoszą wiele korzyści dla lokalnej społeczności, zapewniają zatrudnienie, utrzymanie, są motorem rozwoju i wspierają inicjatywy społeczne. Jednakże z uwagi na charakter prowadzonej działalności, są także źródłem potencjalnego zagrożenia. Na terenie powiatu jaworskiego nie występują zakłady o dużym ryzyku (ZDR) i zakłady o zwiększonym ryzyku (ZZR), mogące stanowić przyczynę powstania poważnej awarii.

Na terenie powiatu jaworskiego nie wystąpiły także w ostatnich latach zdarzenia o znamionach poważnych awarii mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Źródłem potencjalnych awarii na terenie powiatu może być jednak drogowy transport materiałów niebezpiecznych. Materiały niebezpieczne mogą być przewożone przez teren powiatu głównie autostradą A4, S3, drogami krajowymi nr 3 i nr 5, a także drogami wojewódzkimi. Dlatego też potencjalnymi obszarami narażonymi na wystąpienie awarii transportowych są tereny położone bezpośrednio przy ww. drogach.

W powiecie działa Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, którego zadaniem jest:

- pełnienie całodobowego dyżuru w celu zapewnienia przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego,
- współdziałanie z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej,

- nadzór nad funkcjonowaniem systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania ludności,
- współpraca z podmiotami realizującymi monitoring środowiska,
- współdziałanie z podmiotami prowadzącymi akcje ratownicze, poszukiwawcze i humanitarne,
- dokumentowanie działań podejmowanych przez centrum,
- realizacja zadań stałego dyżuru na potrzeby podwyższania gotowości obronnej państwa.

Jednostka ta współpracuje z innymi jednostkami tego typu tworzącymi wspólnie Rządowe Centrum Bezpieczeństwa. Bezpośredni udział w akcjach ratowniczo-gaśniczych biorą jednostki straży pożarnej. Na terenie powiatu jaworskiego działa Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz 25 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. KP PSP i 11 jednostek OSP funkcjonują w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. Pozostałe 14 jednostek OSP działa poza tym systemem. Wszystkie jednostki włączone w KSRG wyposażone są w system selektywnego alarmowania, którego zastosowanie znacznie skraca czas wyjazdu do zdarzenia. System ten posiada tylko sześć jednostek OSP działających poza KSRG.

2.11.2. Analiza SWOT

Zagrożenie poważnymi awariami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
Brak wystąpienia awarii przemysłowych brak zakładów ZDR, ZZR Współpraca służb mundurowych w przeciwdziałaniu poważnych awarii: OSP, KP PSP w Jaworze, Policja	Zagrożenie ze strony transportu międzynarodowego oraz tranzytowego przewożące materiały niebezpieczne Brak obostrzeń transportowych na drogach
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
Zmniejszenie zagrożenia wypadkowego i pożarowego poprzez remonty i modernizację budynków oraz dróg	Zagrożenia wypadkowe związane z drogą krajową i złym stanem niektórych dróg

Źródło: opracowanie własne

2.11.3. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

W zależności od kategorii i ilości substancji niebezpiecznych, zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii podzielone są na dwie grupy zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR) oraz zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR). Szczegółowe kryteria zaklasyfikowania zakładu do jednej z ww. kategorii określone są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Na terenie powiatu jaworskiego nie funkcjonują zakłady zakwalifikowane do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej.

Głównymi zagrożeniami na terenie powiatu jaworskiego, jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary, powodzie i zalania. Zagrożenia chemiczne i pożarowe wynikają głównie z gęstości zaludnienia, charakteru zabudowy i stopnia uprzemysłowienia. Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

W harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zaplanowano kontynuację takich działań w postaci prowadzenia kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak, aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii – realizacja przez WIOŚ i same przedsiębiorstwa. Działania te finansowane będą ze środków własnych przedsiębiorstw oraz budżetu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

Najważniejszymi jednostkami zajmującymi się w pierwszej kolejności minimalizacją skutków zdarzeń są Straże Pożarne. W związku z tym jednym z zadań własnych powiatu jaworskiego oraz monitorowanych, gdzie odpowiedzialnymi za realizacją są gminy powiatu jaworskiego jest wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom. Zadanie to finansowane będzie ze środków Powiatu, budżetów

gmin należących do powiatu jaworskiego oraz środków zewnętrznych takich jak Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

W ostatnich latach na terenie powiatu jaworskiego nie wydarzyła się żadna poważna awaria, nie mniej jednak istotnym elementem są kontrole ładunków niebezpiecznych realizowane na drogach powiatu przez policję.

Działania te będą w kolejnych latach kontynuowane. W razie potrzeby będą wyznaczane trasy przewozu materiałów niebezpiecznych. Istotne jest także prawidłowe oznakowanie pojazdów przewożących niebezpieczne ładunki, co także kontroluje policja w razie potrzeby.

W razie jednak zaistnienia istotnego zdarzenia, które zagrażałoby środowisku oraz zdrowiu i życiu ludzi prewencyjnie w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zapisano, iż usuwanie skutków poważnych awarii należało będzie do sprawcy awarii i finansowane z środków własnych sprawcy. W sytuacji braku sprawcy sprawa przejmowana jest przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, co wskazano w harmonogramie realizacji zadań.

Ważnym zadaniem realizowanym szczególnie przez samorządy gminne jest kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są poprzez akcje edukacyjno-szkoleniowe, a dla dzieci poprzez zabawę. Gminy takie zadania realizują także poprzez zamieszczanie na stronach internetowych poradników jak mieszkańcy powinni zachować się w sytuacji zagrożenia czy katastrofy. Finansowanie tego rodzaju zadań pochodzi głównie ze środków własnych gmin oraz z dofinansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

3. Monitoring środowiska

W związku ze zmianą kompetencji wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wynikającą z przepisów ustawy o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw, od dnia 1 stycznia 2019 roku organem realizującym zadania Państwowego Monitoringu Środowiska jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zadania Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie: gromadzenia i analizy wyników badań i obserwacji, przygotowania ocen jakości środowiska oraz udostępniania informacji o środowisku, realizuje poprzez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska.

Zadania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska polegają między innymi na monitoringu środowiska.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym).

Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 powstał na podstawie art. 4a ust. 1 pkt 5 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska. Dokument ten obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych.³

Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach, oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracji do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzania gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów, jako całości lub jego poszczególnych elementów.

Działalność inspekcyjna na terenie powiatu jaworskiego jest prowadzona przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw

³ <http://wroclaw.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/regionalny-wydzial-monitoringu-srodowiska/>

oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa czy stwierdzone są naruszenia. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania wystawiane są mandaty karne.

4. Cele, kierunki interwencji i zadania

Zgodnie z Wytocznymi określone cele wskazane w dokumencie powinny być:

- skonkretyzowane (określone możliwie konkretnie),
- mierzalne (z przypisanymi wskaźnikami),
- akceptowalne (akceptowane przez osoby pracujące na rzecz ich osiągnięcia),
- realne (możliwe do osiągnięcia),
- terminowe (z przypisanymi terminami).

Poniżej przedstawiono cele w podziale na poszczególne obszary interwencji.

Ochrona klimatu i jakości powietrza

CEL: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.

Zagrożenia hałasem

CEL: Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego

Ochrona przed promieniowaniem

CEL: Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym

Gospodarowanie wodami

CEL: Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią

Gospodarka wodno-ściekowa

CEL: Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej

Zasoby geologiczne

CEL: Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

Gleby

CEL: Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

CEL: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa

Zasoby przyrodnicze i ochrona lasów

CEL: Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu

Zagrożenia poważnymi awariami

CEL: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków

Edukacja ekologiczna

CEL: Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa

4.1. Harmonogram rzeczowo – finansowy realizacji zadań

Tabele mają zgodną treść oraz układ z Wytocznymi. W każdym z obszarów interwencji określone zostaną zadania dotyczące adaptacji do zmian klimatu, zagrożeń nadzwyczajnymi zjawiskami środowiska, edukacji oraz monitoringu. Cele, kierunki działań oraz zadania zostaną określone na podstawie przeprowadzonej diagnozy stanu środowiska oraz dokumentów programowych krajowych i województwa oraz ankietyzacji przeprowadzonej wśród jednostek, które wykonują zadania związane z ochroną środowiska w regionie.

Tabela 25 Wykaz kierunków interwencji, celów oraz zadań wyznaczonych w ramach Programu

Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik monitoringu realizacji zadania			Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
		Nazwa źródła danych	Wartość bazowa (2024 rok)	Wartość docelowa (2030 rok)				
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu	Zanieczyszczenia, dla których odnotowano przekroczenia stanu dopuszczalnego w województwie RWMS we Wrocławiu	PM10, O3 [2023 r.]	brak przekroczeń	OP.1. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza m.in. poprzez przejście na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	OP.1.1. Prowadzenie monitoringu jakości powietrza na terenie powiatu jaworskiego	monitorowane: RWMS, GIOŚ	brak środków finansowych
						OP.1.2. Opracowanie programów ochrony powietrza, ich aktualizacje i sprawozdania	monitorowane: UMWD	brak środków finansowych
						OP.1.3. Realizacja zadań wynikających z programu ochrony powietrza.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa	brak środków finansowych
						OP.1.4. Prowadzenie rejestru zgłoszeń instalacji w zakresie ochrony powietrza oraz wydawanie pozwoleń	własne: Powiat Jaworski	-
		Sprzedaż energii cieplej w ciągu roku [GJ] GUS	238 093	250 000		OP.1.5. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej, w tym poprzez podłączenie budynków indywidualnych do sieci ciepłowniczej	monitorowane: przedsiębiorstwa ciepłownicze	brak środków finansowych, brak opłacalności ekonomicznej

		Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem [gosp.] GUS	20 116	20 500	OP.1.6. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci gazowych, w tym poprzez gazyfikację nowych rejonów oraz podłączenie budynków mieszkalnych do sieci gazowej.	monitorowane: PSG Sp. z o.o.	brak środków finansowych, brak opłacalności ekonomicznej
					OP.1.7. Wymiana konwencjonalnych systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych na ekologiczne, w tym m.in. kotły gazowe, pompy ciepła.	monitorowane: gminy, mieszkańcy	brak środków finansowych, brak opłacalności ekonomicznej
		Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych [Mg/rok] GUS	12	11	OP.1.8. Kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych.	monitorowane: gminy, straż miejska	niewystarczająca liczba etatów do przeprowadzania kontroli
		Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych [Mg/rok] GUS	36 868	34 000	OP.1.9. Stosowanie instalacji zmniejszających emisje zanieczyszczeń	monitorowane: przedsiębiorstwa	brak środków finansowych
					OP.1.10. Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic, połączeń drogowych oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, zarządcy dróg, przedsiębiorstwa komunikacyjne	nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną

					OP.1.11. Czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic.	monitorowane: gminy, zarządcy dróg	brak środków finansowych
	Przystanki autobusowe [szt.] GUS	424	430	OP.2. Rozwój i modernizacja transportu zbiorowego w kierunku transportu przyjaznego dla środowiska; wspieranie ekologicznych form transportu - budowa dróg dla rowerów	OP.2.1. Rozwój elektromobilności i niskoemisyjności systemu transportowego, w tym m.in. zakup elektrycznego taboru autobusowego, rozwój infrastruktury koniecznej do obsługi samochodów elektrycznych, zakup niskoemisyjnego taboru autobusowego.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa komunikacyjne	brak środków finansowych
	Długość dróg dla rowerów [km] GUS	64,9	70,0		OP.2.2. Budowa i modernizacja dróg dla rowerów oraz rozwój serwisu transportu rowerowego.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, zarządcy dróg	brak środków finansowych
	Liczba parkingów Park&Ride [szt.] GUS	b.d.	b.d.		OP.2.3. Poprawa systemu komunikacji publicznej, m.in. budowa, przebudowa chodników, zatok autobusowych, postojowych, węzłów multimodalnych, systemów Park&Ride oraz Bike&Ride.	własne: Powiat Jaworski, monitorowane: gminy przedsiębiorstwa komunikacyjne	brak środków finansowych
					OP.2.4. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja transportu kolejowego	monitorowane: PKP, DSDiK	brak środków finansowych
				OP.3. Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej i łączącej efektywność	OP.3.1. Termomodernizacja budynków mieszkalnych jedno- i wielorodzinnych oraz użyteczności publicznej	monitorowane: gminy, mieszkańcy	brak środków finansowych

					energetyczną z nowoczesnymi technologiami	OP.3.2. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	własne: Powiat Jaworski	brak środków finansowych
						OP.3.3. Promowanie i stosowanie budownictwa o standardzie niskoenergetycznym oraz pasywnym.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, mieszkańcy, wspólnoty, przedsiębiorstwa	brak środków finansowych
					OP.4. Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia budynków i dróg publicznych	OP.4.1. Budowa, przebudowa lub wymiana oświetlenia ulicznego.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, zarządcy dróg	brak środków finansowych
						OP.4.2. Modernizacja i wymiana systemów oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, placówki oświatowe	brak środków finansowych
					OP.5. Rozwój odnawialnych źródeł energii	OP.5.1. Zastosowanie OZE w systemach ciepłowniczych (m.in. poprzez montaż pomp ciepła, kotłowni na biomase)	monitorowane: przedsiębiorstwa ciepłownicze	brak środków finansowych
						OP.5.2. Zwiększenie udziału OZE w bilansie energetycznym powiatu – w budynkach mieszkalnych i budynkach użyteczności publicznej m.in. poprzez montaż mikroinstalacji	monitorowane: gminy, mieszkańcy	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						Ilość mikroinstalacji PV w powiecie jaworskim [szt.] Tauron Dystrybucja S.A.	ok. 3500	>3500

ZAGROŻENIA HAŁASEM	Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego	Odsetek ludności narażonej na ponadnormatywny poziom dźwięku [%] zarządcy dróg	4,25	mniej niż 4	ZH.1. Ochrona społeczeństwa przed ponadnormatywnym poziomem hałasu	ZH.1.1. Sporządzenie i aktualizacja Programu ochrony środowiska przed hałasem.	monitorowane: UMWD	brak wykwalifikowanej kadry, brak środków finansowych, przewlekłość procedur
						ZH.1.2. Monitoring poziomu hałasu na terenie powiatu jaworskiego	monitorowane: RWMŚ, GIOŚ	mało punktów pomiarowych
		Liczba ekranów akustycznych wzdłuż dróg publicznych [szt.] zarządcy dróg	25	25	ZH.1. Ochrona społeczeństwa przed ponadnormatywnym poziomem hałasu	ZH.1.3. Stosowanie zabezpieczeń akustycznych wzdłuż ciągów komunikacyjnych, w tym m.in. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, zarządcy dróg i linii kolejowych	brak środków finansowych
						ZH.1.4. Uspokojenie ruchu na terenach miejskich, poprzez wprowadzenie ograniczeń prędkości oraz inteligentnego sterowania ruchem.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, zarządcy dróg i linii kolejowych	brak środków finansowych, brak wystarczającej wiedzy
						ZH.1.5. Wprowadzenie do PZP/MPZP zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożeń hałasem	monitorowane: gminy	nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną
		Długość dróg o nawierzchni twardej ulepszonej [km]: GUS	krajowe 107,557 wojewódzkie 96 powiatowe 316,236 gminne 362	krajowe b.d. wojewódzkie b.d. powiatowe b.d. gminne b.d.	ZH.2. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z nadmiernego poziomu hałasu	ZH.2.1. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg krajowych	monitorowane: GDDKiA	brak środków finansowych
						ZH.2.2. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg wojewódzkich	monitorowane: DSDiK	brak środków finansowych

POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnatężnym promieniowaniem elektromagnetycznym					ZH.2.3. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja obwodnic miast oraz dróg powiatowych i gminnych	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, zarządcy dróg	brak środków finansowych
						ZH.2.4. Ograniczenie prędkości pojazdów oraz ruchu samochodów ciężarowych na terenach zurbanizowanych.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: zarządcy dróg	brak środków finansowych, brak wystarczającej wiedzy
					PEM.1. Ograniczenie niekorzystnego oddziaływania pól elektromagnetycznych	PEM.1.1. Prowadzenie rejestru zgłoszeń oraz udostępnianie informacji o instalacjach wytwarzających pole elektromagnetyczne.	własne: Powiat Jaworski	nieweidentyfikowanie nowych źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne
						PEM.1.2. Właściwa lokalizacja, modernizacja i poprawne użytkowanie urządzeń oraz instalacji emitujących PEM	monitorowane: Tauron Dystrybucja S.A., PSE S.A., operatorzy stacji bazowych, podmioty eksploatujące stacje elektroenergetyczne	niepoprawne użytkowanie urządzeń oraz instalacji emitujących PEM
		Liczba punktów pomiarowych, w których zanotowano przekroczenia WMOŚ	0/3	0/3		PEM.1.3. Prowadzenie monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych	monitorowane: RWMS, GIOŚ	brak wykwalifikowanej kadry
						PEM.1.4. Wprowadzanie do MPZP zapisów mających na celu ochronę przed polami elektromagnetycznymi.	monitorowane: gminy	nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną

					PEM.2. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu	PEM.2.1. Budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej oraz infrastruktury zapewniającej zaopatrzenie w energię elektryczną.	monitorowane: Tauron Dystrybucja S.A., PSE S.A., przedsiębiorstwa energetyczne, podmioty eksploatujące stacje elektroenergetyczne	brak środków finansowych
GOSPODAROWANIE WODAMI	Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią.	Obwałowania przeciwpowodziowe w ciągu roku [km] GUS	15	15	GW.1. Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, minimalizacja ryzyka powodziowego	GW.1.1. Budowa, rozbudowa i modernizacja budowli przeciwpowodziowych.	monitorowane: PGW WP, zarządy zlewni	brak środków finansowych
						GW.1.2. Utrzymanie i konserwacja cieków wodnych oraz urządzeń wodnych oraz utrzymanie drożności wód.	monitorowane: PGW WP, zarządy zlewni	brak środków finansowych
						GW.1.3. Realizacja zadań wynikających z Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry	monitorowane: PGW WP, zarządy zlewni	brak środków finansowych
						GW.1.4. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych zagrożeń powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami.	monitorowane: gminy	nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną
						GW.1.5. Wprowadzenie w dokumentach planistycznych zapisów ograniczających do minimum ubytki powierzchni biologicznie czynnej.	monitorowane: gminy	nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną

		Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [dam ³] GUS	7 665,8	7 500	GW.2. Przeciwdziałanie skutkom suszy poprzez zwiększenie retencji oraz ochronę zasobów wodnych	GW.2.1. Realizacja zadań wynikających z Planu przeciwdziałania skutkom suszy (m.in. tworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy, skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych, koordynacja działań powiązanych z suszą).	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wod-kan PGL LP	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
		Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem [%] GUS	23,15	22		GW.2.2. Wprowadzanie rozwiązań technologicznych pozwalających na ograniczenie zużycia wody m.in. poprzez stosowanie obiegów zamkniętych, ponowne wykorzystywanie wody szarej	monitorowane: przedsiębiorstwa, mieszkańcy	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						GW.2.3. Budowa i rozwój bieżącej i zielonej infrastruktury w miastach uwzględniającej mikroretencję.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, mieszkańcy, PGW WP	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
		Pojemność obiektów małej retencji wodnej [dam ³]	ok. 5000	<5000		GW.2.4. Budowa i rozwój małej mikroretencji, w tym realizacja programu "Moja Woda".	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, mieszkańcy, PGL LP	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						GW.2.5. Zwiększenie zdolności retencyjnych rzek.	monitorowane: PGW WP, zarządy zlewni	brak środków finansowych
						GW.2.6. Renaturyzacja cieków wodnych, odwarzanie starorzeczy, obszarów bagiennych, mokradeł i terenów podmokłych jako naturalnych terenów retencyjnych przywracanie ciągłości morfologicznej	monitorowane: PGW WP, zarządy zlewni	brak środków finansowych

		JCWP o złym stanie ogólnym [%] GIOŚ	100	0	GW.3. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych	GW.3.1. Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach PMS oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	monitorowane: RWMŚ, GIOŚ, PIG-PIB	brak wykwalifikowanej kadry
		JCWPd o V klasie jakości [%] GIOŚ	0	0		GW.3.2. Wdrożenie stosowania kodeksu dobrych praktyk rolniczych, ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania rolnictwa na wody.	monitorowane: gminy, rolnicy, ARIMR, DODR	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						GW.3.3. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty posiadające pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.	monitorowane: WIOŚ	brak wykwalifikowanej kadry
	GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA				GWS. 1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki	GWS. 1.1. Monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia.	monitorowane: DPWIS	brak wykwalifikowanej kadry
						GWS. 1.2. Ustanawianie stref ochronnych dla ujęć wód powierzchniowych i podziemnych.	monitorowane: PGW WP	nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją
						GWS. 1.3. Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja ujęć wody oraz stacji uzdatniania	monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	brak środków finansowych
	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej							

	Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności [%] GUS	98,4	100		GWS.1.4. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja systemów wodociągowych.	monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	brak środków finansowych
	Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej [km] GUS	902,8	930,0				
	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności [%] GUS	85	90	GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	GWS.2.1. Budowa, rozbudowa przebudowa i modernizacja systemów kanalizacji sanitarnej, w tym objęcie zasięgiem sieci obszarów dotychczas nieskanalizowanych oraz rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej.	monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	brak środków finansowych
	Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km] GUS	934,6	960,0				
	Ludność korzystająca z oczyszczalni os.] GUS	81 793	b.d.		GWS.2.2. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja oczyszczalni ścieków.	monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	brak środków finansowych
	Wielkość oczyszczalni komunalnych w RLM [os.] GUS	131 765	131 765				
	Ścieki oczyszczone odprowadzane do wód lub do ziemi ogółem [dm3] GUS	1 571	>1 571				
	Nieoczyszczone ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczania odprowadzane do wód lub do ziemi razem [hm3] GUS	0,067	<0,067				

ZASOBY GEOLOGICZNE		Przydomowe oczyszczalnie ścieków [szt.] GUS	313	300		GWS.2.3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie podłączenie do sieci kanalizacyjnej nie jest uzasadnione ekonomicznie.	monitorowane: gminy, mieszkańcy	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
		Zbiorniki bezodpływowe[szt.] GUS	1 610	1 550		GWS.2.4. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.	monitorowane: gminy, straż miejska	brak wykwalifikowanej kadry
	Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi	Liczba udokumentowanych złóż PIG-PIB	66	bieżący monitoring	ZG.1. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczenie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych	ZG.1.1. Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin ze złóż.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, PIG-PIB	opór społeczny, brak wykwalifikowanej kadry
						ZG.1.2. Wykorzystanie najnowocześniejszych technik przy prowadzeniu prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin w celu minimalizacji oddziaływania na środowisko naturalne.	monitorowane: zakłady wydobywcze, Urząd Górniczy	brak środków finansowych
						ZG.1.3. Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż oraz ich kontrola	monitorowane: OUG	brak wykwalifikowanej kadry

						ZG.1.4. Kontrole rejonów o szkodliwym oddziaływaniu na powierzchnię i wymagających szczególnej ochrony oraz kontrole robót geologicznych w zakresie zwalczania zagrożeń naturalnych i technicznych	monitorowane: OUG	brak wykwalifikowanej kadry, niewystarczająca liczba etatów do przeprowadzania kontroli
						ZG.1.5. Kontrole zakładów górnictwa w zakresie gospodarki odpadami i odpadami wydobywczymi		
GLEBY	Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu	Odsetek gleb [%] WIOŚ	kwaśnych i bardzo kwaśnych 20-40%	kwaśnych i bardzo kwaśnych 20-40%	GL.1. Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	GL.1.1. Prowadzenie monitoringu jakości gleb.	monitorowane: IUNG w Puławach, GIOŚ, OSChR,	brak wykwalifikowanej kadry
		Powierzchnia gruntów zrehabilitowanych w ciągu roku ogółem [ha] GUS	0	<0		GL.1.2. Ochrona terenów przyrodniczo-cennych przed niewłaściwym sposobem użytkowania	monitorowane: gminy, RDOŚ	nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną
		Powierzchnia gruntów wymagających rekultywacji ogółem [ha] Starostwo Powiatowe w Jaworze (spr. RWW-11)	17,20	>17,20		GL.1.3. Promocja i realizacja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz informacja nt. dobrych praktyk rolniczych.	monitorowane: gminy, ARiMR, DODR	niewystarczająca liczba etatów do wykonania zadania
					GL.2. Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	GL.2.1. Prowadzenie prac rekultywacyjnych, remediacyjnych lub dekontaminacyjnych na terenach zdegradowanych, zdewastowanych, zanieczyszczonych i przemysłowych.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, właściciele terenów, sprawcy zanieczyszczeń, przedsiębiorstwa, RDOŚ	brak środków finansowych, nieobjęcie wszystkich terenów pracami naprawczymi

							GL.2.2. Przywracanie wartości przyrodniczych terenom poeksploatacyjnym.	monitorowane: zakłady wydobywcze	nieobjęcie wszystkich terenów pracami naprawczymi
							GL.2.3. Prowadzenie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: RDOŚ	brak wykwalifikowanej kadry
							GL.2.4. Wapnowanie gleb zakwaszonych	monitorowane: gminy, przedsiębiorcy, właściciele terenu	brak zainteresowania społecznego, brak środków finansowych
GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój powiatu	1. Łączna masa odpadów komunalnych [Mg]				GO.1. Monitorowanie gospodarki odpadami i kontrola postępowania z odpadami	GO.1.1. Opracowanie i aktualizacja wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	monitorowane: UMWD	brak wykwalifikowanej kadry, brak środków finansowych
		2. Masa odpadów niesegregowanych (zmieszane odpady komunalne) [Mg]					GO.1.2. Tworzenie rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami	monitorowane: gminy	brak wykwalifikowanej kadry
		3. Odsetek odpadów zebranych selektywnie [%]	32 068,90	30 000			GO.1.3. Realizacja zadań wynikających z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	monitorowane: gminy	brak środków finansowych
		4. Odpady wytworzone w ciągu roku poddane odzyskowi [tys. Mg]	19 259,34	18 000			GO.1.5. Kontrola w zakresie przestrzegania warunków wydanych pozwoleń na wytworzenie odpadów oraz zezwoleń na przetwarzanie i zbieranie odpadów.	monitorowane: WIOŚ	niewystarczająca liczba etatów do przeprowadzenia kontroli, brak wykwalifikowanej kadry
			39,9%	40%					
			97,2	98					
			6	6					
		5. Liczba PSZOK [szt.]	3,4	3,4					
		6. Tereny składowania odpadów, niezrekultywowane [ha]							
		GUS							

				GO.2. Racjonalna gospodarka odpadami komunalnymi	GO.2.1. Prowadzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz selektywnej zbiórki odpadów, w tym budowa i modernizacja instalacji do przetwarzania odpadów oraz PSZOK.	monitorowane: gminy, zakłady gospodarowania odpadami	brak środków finansowych, opór społecznych
				GO.3. Zapobieganie powstawaniu odpadów	GO.3.1. Rozwój gospodarki obiegu zamkniętego, w tym tworzenie i utrzymanie punktów napraw i ponownego użycia produktów lub części produktów niebędących odpadami.	monitorowane: gminy, zarządcy instalacji	brak środków finansowych
					GO.3.2. Działania ukierunkowane na niemarnowanie żywności.	monitorowane: gminy, organizacje pozarządowe	brak zainteresowania społecznego
	Masa odpadów zawierających azbest pozostałych do usunięcia i unieszkodliwienia [Mg] Baza azbestowa	3 907,799	0	GO.4. Gospodarka odpadami zawierającymi azbest	GO.4.1. Sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest	monitorowane gminy, właściciele nieruchomości	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
	Osiągnięty poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych [%]	b.d.	60	GO.5. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami	GO.5.1. Osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych.	monitorowane: gminy	nieosiągnięcie wymaganego stopnia redukcji
	Dziki wysypiska odpadów zlikwidowane w ciągu roku [szt.] GUS	10	bieżący monitoring		GO.5.2. Identyfikacja i likwidacja dzikich wysypisk odpadów	monitorowane: gminy, PGL LP, RZGW	brak środków finansowych

ZASOBY PRZYRODNICZE	Zachowanie, odnowienie i zrównoważone użytkowanie różnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Powierzchnia obiektów i obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych [ha] GUS	11 988,82	bieżący monitoring	ZP.1. Ochrona krajobrazu, różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów	ZP.1.1. Ochrona gatunków zwierząt i roślin, w tym ochrona gatunków zagrożonych.	monitorowane: PGL LP, DZPK, Nadleśnictwa, RDOŚ, GDOŚ	nieobjęcie ochroną zagrożonych gatunków roślin i zwierząt
		Liczba pomników przyrody [szt.] GUS	179	bieżący monitoring		ZP.1.2. Monitoring obszarów chronionych oraz siedlisk przyrodniczych i gatunków	monitorowane: RDOŚ, GDOŚ, PGL LP, Nadleśnictwa, organizacje pozarządowe	brak środków finansowych, brak wykwalifikowanej kadry
		Liczba ustanowionych planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000 RDOŚ	4/10	10/10		ZP.1.3. Wdrażanie działań mających na celu ochronę siedliskową.	monitorowane: RDOŚ, PGL LP, DZPK, Nadleśnictwa, jednostki naukowe, organizacje pozarządowe	brak środków finansowych
						ZP.1.4. Przyjęcie i realizacja zadań wynikających z Audytu krajobrazowego województwa dolnośląskiego.	monitorowane: RDLP, Nadleśnictwa, UMWD	brak środków finansowych
		Parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej [ha] GUS	156,54	170	ZP.2. Tworzenie i zachowanie zielonej infrastruktury	ZP.2.1. Zwiększenie udziału zieleni w miastach m.in. poprzez tworzenie parków kieszonkowych, zielonych ścian, dachów i wiat przystankowych.	monitorowane: gminy, zarządcy nieruchomości	brak środków finansowych
						ZP.2.2. Tworzenie łąk kwietnych, ogrodów społecznych, domków dla dzikich zwierząt i owadów	monitorowane: gminy, zarządcy nieruchomości	brak środków finansowych

					ZP.2.3. Konserwacja pomników przyrody i zabytkowych obiektów parkowych	monitorowane: gminy, zarządcy nieruchomości	brak środków finansowych
					ZP.2.4. Określenie pojemności turystycznej dla cennych obszarów przyrodniczych i krajobrazowych	monitorowane: gminy, zarządcy nieruchomości, RDOŚ	brak środków finansowych
					ZP.2.5. Zalesianie gruntów	monitorowane: gminy, PGL LP, Nadleśnictwa	brak środków finansowych
	Nasadzenia drzew [szt.] GUS	115	200				
	Odnowienia i zalesienie w lasach publicznych i prywatnych [ha/rok] GUS	0,0	1				
	Powierzchnia gruntów zadrzewionych i zakrzewionych [ha] GUS	b.d.	b.d.				
	Powierzchnia lasów [ha] GUS	77 151,51	77 200	ZP.3. Ochrona lasów	ZP.3.1. Realizacja zadań wynikających z Planu urządzenia lasu.	monitorowane: Nadleśnictwa	brak środków finansowych
					ZP.3.2. Eliminacja gatunków inwazyjnych.	monitorowane: gminy, PGL LP, RDOŚ, Nadleśnictwa, właściciele nieruchomości	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
	Lesistość [%] GUS	59,2	59,5		ZP.3.3. Rozwój systemów monitorowania zagrożeń (w tym pożarowego) oraz modernizacja infrastruktury przeciwpożarowej	monitorowane: gminy, PGL LP, Nadleśnictwa	brak środków finansowych

						ZP.3.4. Ograniczenie do minimum wycinki drzew celem zmiany użytkowania gruntu.	monitorowane: gminy	nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną
						ZP.3.5. Rozbudowa i przebudowa drzewostanów	monitorowane: DZPK, PGL LP, Nadleśnictwa	brak środków finansowych
ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii [szt.] WIOŚ	0	0	ZPA.1. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w wypadku wystąpienia awarii	ZPA.1.1. Kontrola podmiotów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz potencjalnych sprawców awarii	monitorowane: WIOŚ, KP PSP	brak wykwalifikowanej kadry
		Liczba zdarzeń o znamionach poważnych awarii [szt.] WIOŚ	0	0		ZPA.1.2. Prowadzenie i aktualizowanie rejestru występujących poważnych awarii oraz zakładów mogących powodować poważne awarie.	monitorowane: WIOŚ, KP PSP	brak wykwalifikowanej kadry
		Liczba zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej [szt.] WIOŚ	3	3		ZPA.1.3. Badanie przyczyn wystąpienia oraz usuwanie skutków poważnych awarii przemysłowych.	monitorowane: WIOŚ, KP PSP, sprawcy awarii	brak wykwalifikowanej kadry
						ZPA.1.4. Poprawa technicznego wyposażenia służb PSP, OSP.	własne: Powiat Jaworski monitorowane: gminy, KP PSP	brak środków
						ZPA.1.5. Wydawanie opinii dla nowych ZDR, ZZR oraz pozostałych zakładów mogących stwarzać ryzyko wystąpienia poważnych awarii	monitorowane: WIOŚ, KP PSP	brak wykwalifikowanej kadry

EDUKACJA EKOLOGICZNA	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu jaworskiego					E.1.2. Prowadzenie doradztwa energetycznego m.in. w zakresie programu „Mój Prąd”	monitorowane: gminy, NFOŚiGW	brak wykwalifikowanej kadry
						E.1.3. Edukacja społeczeństwa w zakresie szkodliwości wpływu na jakość powietrza spalania odpadów i paliw złej jakości w kotłach domowych oraz wpływu zanieczyszczeń na organizmy żywe oraz na temat zagrożeń klimatycznych	monitorowane: gminy, placówki oświatowe	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						E.1.4. Działania edukacyjne, promocyjne i rozpowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód oraz protekcji obszarów przed powodzią i suszą	monitorowane: gminy, placówki oświatowe, przedsiębiorstwa komunalne, PGW WVP, zarządy zlewni	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						E.1.5. Działania edukacyjne, promocyjne i rozpowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych zagadnieniach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków	monitorowane: gminy, placówki oświatowe, przedsiębiorstwa komunalne, PGW WVP, zarządy zlewni	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						E.1.6. Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony lasów oraz żyjących w nich gatunkach roślin i zwierząt	monitorowane: gminy, Nadleśnictwa placówki oświatowe	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						E.1.7. Budowa, utrzymanie i modernizacja ścieżek dydaktycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	monitorowane: gminy, Nadleśnictwa, RDOŚ, placówki oświatowe, PGW WVP	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
					E.1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu jaworskiego			

						E.1.8. Prowadzenie działań i inicjatyw proekologicznych, w tym wyjazdy edukacyjne, edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży w centrach i ośrodkach edukacji ekologicznej; prowadzenie zajęć terenowych i stacjonarnych.	monitorowane: Nadleśnictwa placówki oświatowe, zarządcy obszarów chronionych	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						E.1.9. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii.	monitorowane: WIOŚ, KP PSP, Policja, Straż Miejska, placówki oświatowe,	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						E.1.10. Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie odpowiedzialnej gospodarki odpadami, w tym redukcji ilości produkowanych odpadów oraz poprawnego sposobu segregacji.	monitorowane: gminy, placówki oświatowe, przedsiębiorstwa komunalne	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						E.1.11. Prowadzenie działalności szkoleniowej i informacyjnej w zakresie prawidłowej działalności rolniczej, w tym ochronę gleb, doradztwo w sprawie nawożenia i wykorzystywania środków wspomagających ochronę roślin.	monitorowane: OSChR, ARIMR, DODR	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
						E.1.12. Działania edukacyjne z pozostałych dziedzin, w tym: ochrona przed nadmiernym hałasem, polami elektromagnetycznymi, ochrona zasobów geologicznych i gleb	monitorowane: gminy, placówki oświatowe, ARIMR, DODR, NFOŚiGW, zarządcy dróg, przedsiębiorstwa, OUG	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego

Tabela 26 Harmonogram realizacji zadań własnych powiatu jaworskiego wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł)					Źródło finansowania
			2026	2027	2028	2029	2030	
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	OP.1.3. Realizacja zadań wynikających z programu ochrony powietrza.	własne: Powiat Jaworski	koszty częściowo uwzględnione w poniższych zadaniach w obszarze interwencji Ochrona klimatu i jakości powietrza, które wpisują się w Program ochrony powietrza.					budżet powiatu Jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	OP.1.4. Prowadzenie Rejestru Zgłoszeń Instalacji w zakresie ochrony powietrza.	własne: Powiat Jaworski	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					budżet powiatu jaworskiego
	OP.1.11. Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic, połączeń drogowych oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach.	własne: Powiat Jaworski	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	OP.2.1. Rozwój elektromobilności i niskoemisyjności systemu transportowego, w tym m.in. zakup elektrycznego taboru autobusowego, rozwój infrastruktury koniecznej do obsługi samochodów elektrycznych, zakup niskoemisyjnego taboru autobusowego.	własne: Powiat Jaworski	wg potrzeb					budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	OP.2.2. Budowa i modernizacja dróg dla rowerów oraz rozwój serwisu transportu rowerowego.	własne: Powiat Jaworski	wg potrzeb					budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	OP.2.3. Poprawa systemu komunikacji publicznej, m.in. budowa, przebudowa chodników, zatok autobusowych, postojowych, węzłów multimodalnych, systemów Park&Ride oraz Bike&Ride.	własne: Powiat Jaworski	1 000					budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	OP.3.2. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	własne: Powiat Jaworski	25 000					budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r.

ZAGROZENIA HAŁASEM	OP.3.3. Promowanie i stosowanie budownictwa o standardzie niskoenergetycznym oraz pasywnym.	własne: Powiat Jaworski	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania	budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	OP.4.1. Budowa, przebudowa lub wymiana oświetlenia ulicznego.	własne: Powiat Jaworski	wg potrzeb	budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	OP.4.2. Modernizacja i wymiana systemów oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej.	własne: Powiat Jaworski	wg potrzeb	budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	ZH.1.4. Stosowanie zabezpieczeń akustycznych wzdłuż ciągów komunikacyjnych, w tym m.in. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych	własne: Powiat Jaworski	wg potrzeb	budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	ZH.1.5. Uspokojenie ruchu na terenach miejskich, poprzez wprowadzenie ograniczeń prędkości oraz inteligentnego sterowania ruchem.	własne: Powiat Jaworski	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania	budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	ZH.2.3. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja obwodnic miast oraz dróg powiatowych i gminnych	własne: Powiat Jaworski	wg WPF	budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE
	ZH.2.4. Ograniczanie prędkości pojazdów oraz ruchu samochodów ciężarowych na terenach zurbanizowanych.	własne: Powiat Jaworski	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania	budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,

POLE ELEKTROMAGNETYCZNE	PEM.1.1. Prowadzenie rejestru zgłoszeń oraz udostępnianie informacji o instalacjach wytwarzających pole elektromagnetyczne.	własne: Powiat Jaworski	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania	budżet powiatu jaworskiego
GOSPODAROWANIE WODAMI	GW.2.1. Realizacja zadań wynikających z Planu przeciwdziałania skutkom suszy (m.in. tworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy, skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych, koordynacja działań powiązanych z suszą).	własne: Powiat Jaworski	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania	budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	GW.2.3. Budowa i rozwój błękitnej i zielonej infrastruktury w miastach uwzględniającej mikroretencję.	własne: Powiat Jaworski	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania	budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	GW.2.4. Budowa i rozwój małej mikroretencji, w tym realizacja programu "Moja Woda".	własne: Powiat Jaworski	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania	budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
ZASOBY GEOLOGICZNE	ZG.1.3. Wydawanie koncesji na wydobycie kopalin ze złóż oraz ich kontrola	własne: Powiat Jaworski	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania	budżet powiatu jaworskiego

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r.

GLEBY	GL.2.1. Prowadzenie prac rekultywacyjnych, remediacyjnych lub dekontaminacyjnych na terenach zdegradowanych, zdewastowanych, zanieczyszczonych i przemysłowych.	własne: Powiat Jaworski	wg kosztorysu inwestycji					budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW,
	GL.2.3. Prowadzenie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.	własne: Powiat Jaworski	10	10	10	10	40	budżet powiatu jaworskiego
ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	ZPA.1.4. Poprawa technicznego wyposażenia służb PSP, OSP.	własne: Powiat Jaworski	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					budżet powiatu jaworskiego, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Jaworskiego i gmin powiatu jaworskiego, a także szacunków własnych autora POŚ dla Powiatu Jaworskiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 27 Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł)					Źródło finansowania
			2026	2027	2028	2029	2030	
OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	OP.1.1. Prowadzenie monitoringu jakości powietrza na terenie powiatu jaworskiego	monitorowane: RWMŚ, GIOŚ	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	Fundusze krajowe, budżet GIOŚ, WIOŚ, środki UE, WFOŚiGW
	OP.1.2. Opracowanie programów ochrony powietrza, ich aktualizacje i sprawozdania	monitorowane: UMWD	500					Budżet województwa, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	OP.1.3. Realizacja zadań wynikających z programu ochrony powietrza.	monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa	wg potrzeb					Budżet gmin, przedsiębiorstw, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	OP.1.5. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci ciepłowniczej, w tym poprzez podłączenie budynków indywidualnych do sieci ciepłowniczej	monitorowane: przedsiębiorstwa ciepłownicze	wg kosztorysów inwestycji					Budżet przedsiębiorstw, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	OP.1.6. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja sieci gazowych, w tym poprzez gazyfikację nowych rejonów oraz podłączenie budynków mieszkalnych do sieci gazowej.	monitorowane: PSG Sp. z o.o.	5 000					Budżet przedsiębiorstw, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r.

OP.1.7. Wymiana konwencjonalnych systemów grzewczych w budynkach mieszkalnych na ekologiczne, w tym m.in. kotły gazowe, pompy ciepła.	monitorowane: gminy, mieszkańcy	5 000	Budżet mieszkańców, gmin, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
OP.1.8. Kontrola przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach domowych.	monitorowane: gminy, straż miejska	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania	Budżet gmin, straży miejskiej
OP.1.9. Stosowanie instalacji zmniejszających emisję zanieczyszczeń	monitorowane: przedsiębiorstwa	5 000	Budżet przedsiębiorstw, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
OP.1.11. Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic, połączeń drogowych oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach.	monitorowane: gminy, zarządcy dróg, przedsiębiorstwa komunikacyjne	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania	Budżet gmin, zarządców dróg i przedsiębiorstw komunikacyjnych
OP.1.12. Czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic.	monitorowane: gminy, zarządcy dróg	10	Budżet gmin, zarządców dróg
OP.2.1. Rozwój elektromobilności i niskoemisyjności systemu transportowego, w tym m.in. zakup elektrycznego taboru autobusowego, rozwój infrastruktury koniecznej do obsługi samochodów elektrycznych, zakup niskoemisyjnego taboru autobusowego.	monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa komunikacyjne	5 000	Budżet gmin, przedsiębiorstw komunikacyjnych, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
OP.2.2. Budowa i modernizacja dróg dla rowerów oraz rozwój serwisu transportu rowerowego.	monitorowane: gminy, zarządcy dróg	2 000	Budżet gmin, zarządców dróg, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
OP.2.3. Poprawa systemu komunikacji publicznej, m.in. budowa, przebudowa chodników, zatok autobusowych, postojowych, węzłów multimodalnych, systemów Park&Ride oraz Bike&Ride.	monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa komunikacyjne	2 000	Budżet gmin, zarządców dróg, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
OP.2.4. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja transportu kolejowego	monitorowane: PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., DSDiK	wg potrzeb	Budżet DSDiK, PKP Polskie Linie Kolejowe S.A., fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r.

	OP.3.1. Termomodernizacja budynków mieszkalnych jedno- i wielorodzinnych oraz użyteczności publicznej	monitorowane: gminy, mieszkańcy	100 000					Budżet gmin, mieszkańców, wspólnot, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	OP.3.2. Promowanie i stosowanie budownictwa o standardzie niskoenergetycznym oraz pasywnym.	monitorowane: gminy, mieszkańcy, wspólnoty, przedsiębiorstwa	koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, wspólnot, przedsiębiorstw, fundusze krajowe, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	OP.4.1. Budowa, przebudowa lub wymiana oświetlenia ulicznego.	monitorowane: gminy, zarządcy dróg	500					Budżet gmin, zarządców dróg
	OP.4.2. Modernizacja i wymiana systemów oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej.	monitorowane: placówki oświatowe	50					Budżet gmin, placówek oświatowych
	OP.5.3. Zastosowanie OZE w systemach ciepłowniczych (m.in. poprzez montaż pomp ciepła, kotłowni na biomasę)	monitorowane: przedsiębiorstwa ciepłownicze	koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet przedsiębiorstw, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	OP.5.4. Zwiększenie udziału OZE w bilansie energetycznym powiatu – w budynkach mieszkalnych i budynkach użyteczności publicznej m.in. poprzez montaż mikroinstalacji	monitorowane: gminy, mieszkańcy	10 000					Budżet gmin, mieszkańców, wspólnot, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	ZH.1.1. Sporządzenie i aktualizacja Programu ochrony środowiska przed hałasem	monitorowane: UMWD	500					Budżet województwa, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	ZH.1.2. Monitoring poziomu hałasu na terenie powiatu jaworskiego	monitorowane: zarządcy linii kolejowych,	100	100	100	100	400	Fundusze krajowe, budżet GIOŚ, WIOŚ, środki UE, WFOŚiGW
	ZH.1.4. Stosowanie zabezpieczeń akustycznych wzdłuż ciągów komunikacyjnych, w tym m.in. ekranów akustycznych, pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych	monitorowane: gminy, zarządcy dróg i linii kolejowych	200	200	200	200	800	Budżet gmin, zarządców dróg i linii kolejowych
	ZH.1.5. Uspokojenie ruchu na terenach miejskich, poprzez wprowadzenie ograniczeń prędkości oraz inteligentnego sterowania ruchem.	monitorowane: gminy, zarządcy dróg i linii kolejowych	20	20	20	20	80	Budżet gmin

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r.

	ZH.1.6. Wprowadzenie do PZP/MPZP zapisów sprzyjających ograniczeniu zagrożeń hałasem	monitorowane: gminy	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin
	ZH.2.1. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg krajowych	monitorowane: GDDKiA	wg kosztorysów inwestycji					Budżet zarządców dróg, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	ZH.2.2. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja dróg wojewódzkich	monitorowane: DSDiK	wg kosztorysów inwestycji					Budżet zarządców dróg, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	ZH.2.3. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja obwodnic miast oraz dróg powiatowych i gminnych	monitorowane: gminy, zarządcy dróg	wg kosztorysów inwestycji					Budżet gmin, zarządców dróg, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	ZH.2.4. Ograniczanie prędkości pojazdów oraz ruchu samochodów ciężarowych na terenach zurbanizowanych.	monitorowane: zarządcy dróg	5	5	5	5	20	Budżet gmin, zarządców dróg, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	PEM.1.2. Właściwa lokalizacja, modernizacja i poprawne użytkowanie urządzeń oraz instalacji emitujących PEM	monitorowane: Tauron Dystrybucja S.A., PSE S.A., operatorzy stacji bazowych, podmioty eksploatujące stacje elektroenergetyczne	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet przedsiębiorstw
	PEM.1.3. Prowadzenie monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych	monitorowane: RWMŚ, GIOŚ	800	800	800	800	3 200	Fundusze krajowe, budżet GIOŚ, WIOŚ, środki UE, WFOŚiGW
	PEM.1.4. Wprowadzanie do MPZP zapisów mających na celu ochronę przed polami elektromagnetycznymi.	monitorowane: gminy	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin

	PEM.2.1. Budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja sieci energetycznej oraz infrastruktury zapewniającej zaopatrzenie w energię elektryczną.	monitorowane: Tauron Dystrybucja S.A., PSE S.A., przedsiębiorstwa energetyczne, podmioty eksploatujące stacje elektroenergetyczne	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	Budżet przedsiębiorstw
GOSPODAROWANIE WODAMI	GW.1.1. Budowa, rozbudowa i modernizacja budowli przeciwpowodziowych.	monitorowane: PGW WP, zarządy zlewni	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	Budżet PGW WP, zarządców zlewni
	GW.1.2. Utrzymanie i konserwacja cieków wodnych oraz urządzeń wodnych oraz utrzymanie drożności wód.	monitorowane: PGW WP, zarządy zlewni	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet PGW WP, zarządców zlewni
	GW.1.3. Realizacja zadań wynikających z Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry	monitorowane: PGW WP, zarządy zlewni	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet PGW WP, zarządców zlewni
	GW.1.4. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych zagrożenia powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami.	monitorowane: gminy	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin
	GW1.5. Wprowadzenie w dokumentach planistycznych zapisów ograniczających do minimum ubytki powierzchni biologicznie czynnej.	monitorowane: gminy	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin
	GW.2.1. Realizacja zadań wynikających z Planu przeciwdziałania skutkom suszy (m.in. tworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy, skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dostępnych zasobów wodnych, koordynacja działań powiązanych z suszą).	monitorowane: PGW WP DODR, gminy, przedsiębiorstwa wod-kan, PGL LP	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet PGW WP, DODR, gmin, powiatów, przedsiębiorstw, PGL LP

GW.2.2. Wprowadzanie rozwiązań technologicznych pozwalających na ograniczenie zużycia wody m.in. poprzez stosowanie obiegów zamkniętych, ponowne wykorzystywanie wody szarej	monitorowane: przedsiębiorstwa, mieszkańcy	koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet przedsiębiorstw, mieszkańców
GW.2.3. Budowa i rozwój błękitnej i zielonej infrastruktury w miastach uwzględniającej mikroretencję.	monitorowane: gminy, PGW WP, PGL LP	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, PGW WP, PGL LP, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
GW.2.4. Budowa i rozwój małej mikroretencji, w tym realizacja programu "Moja Woda".	monitorowane: gminy, PGW WP, PGL LP	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, PGW WP, PGL LP, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
GW.2.5. Zwiększenie zdolności retencyjnych rzek.	monitorowane: PGW WP, zarządy zlewni	1 000					Budżet PGW WP, zarządców zlewni
GW.2.6. Renaturyzacja cieków wodnych, odtwarzanie starorzeczy, obszarów bagiennych, mokradeł i terenów podmokłych jako naturalnych terenów retencyjnych przywracanie ciągłości morfologicznej	monitorowane: PGW WP, zarządy zlewni	1 000					Budżet PGW WP, zarządców zlewni
GW.3.1. Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach PMS oraz udostępnianie wyników tego monitoringu	monitorowane: RWMŚ, GIOŚ, PIG-PIB	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	Fundusze krajowe, budżet GIOŚ, WIOŚ, środki UE, WFOŚiGW
GW.3.2. Wdrożenie stosowania kodeksu dobrych praktyk rolniczych, ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania rolnictwa na wody.	monitorowane: rolnicy, gminy, ARIMR, DODR	100	100	100	100	400	Budżet ARIMR, DODR, gmin, rolników
GW.3.3. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty posiadające pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi.	monitorowane: WIOŚ	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet WIOŚ

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	GWS.1.1. Monitoring jakości wody przeznaczonej do spożycia.	monitorowane: DWPIS	600	600	600	600	2 400	Budżet DWPIS
	GWS.1.2. Ustanawianie stref ochronnych dla ujęć wód powierzchniowych i podziemnych.	monitorowane: PGW WP	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet PGW WP
	GWS.1.3. Budowa, rozbudowa, przebudowa oraz modernizacja ujęć wody oraz stacji uzdatniania	monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wod-kan	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, przedsiębiorstw, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	GWS.1.4. Budowa, rozbudowa, przebudowa i modernizacja systemów wodociągowych.	monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wod-kan	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, przedsiębiorstw, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	GWS.2.1. Budowa, rozbudowa przebudowa i modernizacja systemów kanalizacji sanitarnej, w tym objęcie zasięgiem sieci obszarów dotychczas nieskanalizowanych oraz rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej.	monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wod-kan	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, przedsiębiorstw, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	GWS.2.2. Budowa, rozbudowa oraz modernizacja oczyszczalni ścieków.	monitorowane: przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne	wg kosztorysów inwestycji					Budżet przedsiębiorstw, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	GWS.2.3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, gdzie podłączenie do sieci kanalizacyjnej nie jest uzasadnione ekonomicznie.	monitorowane: gminy, przedsiębiorstwa wod-kan, właściciele nieruchomości	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, mieszkańców, właścicieli nieruchomości
	GWS.2.4. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.	monitorowane: gminy, straż miejska	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, straży miejskiej

ZASOBY GEOLOGICZNE	ZG.1.1. Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin ze złóż.	monitorowane: gminy, PIG, OUG	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, OUG, PIG
	ZG.1.2. Wykorzystanie najnowocześniejszych technik przy prowadzeniu prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin w celu minimalizacji oddziaływania na środowisko naturalne.	monitorowane: zakłady wydobywcze, Urząd Górnictwa	koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet zakładów wydobywczych, Urzędu Górnictwa
	ZG.1.3. Wydawanie koncesji na wydobycie kopalin ze złóż oraz ich kontrola	monitorowane: OUG, Minister Klimatu i Środowiska, UMWD	koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet państwa, OUG, UMWD
	ZG.1.4. Kontrole rejonów o szkodliwym oddziaływaniu na powierzchnię i wymagających szczególnej ochrony oraz kontrole robót geologicznych w zakresie zwalczania zagrożeń naturalnych i technicznych	monitorowane: OUG	koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet państwa, OUG
	ZG.1.5. Kontrole zakładów górniczych w zakresie gospodarki odpadami i odpadami wydobywczymi		koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet państwa, OUG
GLEBY	GL.1.1. Prowadzenie monitoringu jakości gleb.	monitorowane: IUNG w Puławach, GIOŚ, OSChR,	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000	Fundusze krajowe, budżet GIOŚ, WIOŚ, środki UE, WFOŚiGW
	GL.1.6. Ochrona terenów przyrodniczo-cennych przed niewłaściwym sposobem użytkowania	monitorowane: gminy	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin
	GL.1.7. Promocja i realizacja pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych, rolnictwa ekologicznego i integrowanego oraz informacja nt. dobrych praktyk rolniczych.	monitorowane: gminy, ARiMR, DODR	koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, ARiMR, DODR
	GL.2.1. Prowadzenie prac rekultywacyjnych, remediacyjnych lub dekontaminacyjnych na terenach zdegradowanych, zdewastowanych, zanieczyszczonych i przemysłowych.	monitorowane: właściele terenów, sprawcy zanieczyszczeń, przedsiębiorstwa, RDOŚ	wg potrzeb					Budżet właścicieli terenów, sprawców zanieczyszczeń, przedsiębiorstw, RDOŚ
	GL.2.2. Przywracanie wartości przyrodniczych terenom poeksploatacyjnym.	monitorowane: zakłady wydobywcze	wg potrzeb					Budżet zakładów wydobywczych

GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	GL.2.3. Prowadzenie rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.	monitorowane: RDOŚ	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet RDOŚ
	GL.2.4. Wapnowanie gleb zakwaszonych	monitorowane: przedsiębiorcy, właściciele terenu	5	5	5	5	20	Budżet przedsiębiorstw, właścicieli terenów
	GO.1.1. Opracowanie i aktualizacja wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	monitorowane: UMWD	500					Budżet województwa
	GO.1.2. Tworzenie rocznych sprawozdań z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami	monitorowane: gminy	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin
	GO.1.3. Realizacja zadań wynikających z wojewódzkiego planu gospodarki odpadami	monitorowane: gminy	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin
	GO.1.5. Kontrola w zakresie przestrzegania warunków wydanych pozwoleń na wytwarzanie odpadów oraz zezwoleń na przetwarzanie i zbieranie odpadów.	monitorowane: WIOŚ	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Fundusze krajowe, budżet GIOŚ, WIOŚ
	GO.2.1. Prowadzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz selektywnej zbiórki odpadów, w tym budowa i modernizacja instalacji do przetwarzania odpadów oraz PSZOK.	monitorowane: gminy, zakłady gospodarowania odpadami	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, zakładów gospodarowania odpadami
	GO.3.1. Rozwój gospodarki obiegu zamkniętego, w tym tworzenie i utrzymanie punktów napraw i ponownego użycia produktów lub części produktów niebędących odpadami.	monitorowane: gminy, zarządcy instalacji	wg potrzeb					Budżet gmin, zarządców instalacji
	GO.3.2. Działania ukierunkowane na niemarnowanie żywności.	monitorowane: gminy, organizacje pozarządowe	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, organizacji pozarządowych
	GO.4.1. Sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest	monitorowane: gminy, właściciele nieruchomości	1 000					Budżet gmin, właścicieli nieruchomości, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	GO.5.1. Osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych.	monitorowane: gminy	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r.

	GO.5.2. Identyfikacja i likwidacja dzikich wysypisk odpadów	monitorowane: gminy, PGL LP	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, PGL LP
ZASOBY PRZYRODNICZE	ZP.1.2. Ochrona gatunków zwierząt i roślin, w tym ochrona gatunków zagrożonych.	monitorowane: PN, PK, PGL LP, DZPK, Nadleśnictwa, RDOŚ, GDOŚ	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	Budżet PN, PK, PGL LP, DZPK, Nadleśnictw, RDOŚ, GDOŚ
	ZP.1.3. Monitoring obszarów chronionych oraz siedlisk przyrodniczych i gatunków	monitorowane: RDOŚ, GDOŚ, PGL LP, Nadleśnictwa, organizacje pozarządowe	20 000					Budżet RDOŚ, GDOŚ, PGL LP, Nadleśnictw, organizacji pozarządowych
	ZP.1.4. Wdrażanie działań mających na celu ochronę siedliskową.	monitorowane: RDOŚ, PGL LP, Nadleśnictwa, jednostki naukowe, organizacje pozarządowe	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet krajowy, PGL LP, RDOŚ, organizacji pozarządowych
	ZP.1.8. Przyjęcie i realizacja zadań wynikających z Audytu krajobrazowego województwa dolnośląskiego.	monitorowane: Nadleśnictwa, UMWD	50	50	50	50	200	Budżet województwa, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	ZP.2.1. Zwiększenie udziału zieleni w miastach m.in. poprzez tworzenie parków kieszonkowych, zielonych ścian, dachów i wiat przystankowych.	monitorowane: gminy, zarządcy nieruchomości	wg kosztorysów					Budżet gmin, zarządców nieruchomości, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	ZP.2.2. Tworzenie łąk kwietnych, ogrodów społecznych, domków dla dzikich zwierząt i owadów	monitorowane: gminy, zarządcy nieruchomości	wg kosztorysów					Budżet gmin, zarządców nieruchomości, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	ZP.2.3. Konserwacja pomników przyrody i zabytkowych obiektów parkowych	monitorowane: gminy, zarządcy nieruchomości	wg kosztorysów					Budżet gmin, zarządców nieruchomości, środki UE, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	ZP.2.4. Określenie pojemności turystycznej dla cennych obszarów przyrodniczych i krajobrazowych	monitorowane: gminy, zarządcy nieruchomości	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet województwa, zarządców obszarów chronionych

	ZP.2.5. Zalesianie gruntów	monitorowane: gminy, PGL LP, Nadleśnictwa	300					Budżet gmin, PGL LP, Nadleśnictw
	ZP.3.1. Realizacja zadań wynikających z Planu urządzenia lasu.	monitorowane: PN, Nadleśnictwa	koszty częściowo uwzględnione w zadaniach w dziale Zasoby przyrodnicze.					Budżet PN, Nadleśnictw
	ZP.3.2. Eliminacja gatunków inwazyjnych.	monitorowane: gminy, PGL LP, RDOŚ, Nadleśnictwa, właściele nieruchomości	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, PGL LP, RDOŚ, Nadleśnictw, właścicieli nieruchomości
	ZP.3.3. Rozwój systemów monitorowania zagrożeń (w tym pożarowego) oraz modernizacja infrastruktury przeciwpożarowej	monitorowane: gminy, PGL LP, Nadleśnictwa	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet gmin, PGL LP, Nadleśnictw
	ZP.3.5. Rozbudowa i przebudowa drzewostanów	monitorowane: DZPK, PGL LP, Nadleśnictwa	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet DZPK PGL LP, Nadleśnictw
ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	ZPA.1.1. Kontrola podmiotów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz potencjalnych sprawców awarii	monitorowane: WIOŚ, KP PSP	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet WIOŚ, KP PSP
	ZPA.1.2. Prowadzenie i aktualizowanie rejestru występujących poważnych awarii oraz zakładów mogących powodować poważne awarie.	monitorowane: WIOŚ, KP PSP	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet WIOŚ, KP PSP
	ZPA.1.3. Badanie przyczyn wystąpienia oraz usuwanie skutków poważnych awarii przemysłowych.	monitorowane: WIOŚ, KP PSP, sprawcy awarii	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet WIOŚ, KP PSP, sprawcy awarii
	ZPA.1.4. Poprawa technicznego wyposażenia służb PSP, OSP.	monitorowane: gminy, KP PSP	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000	Budżet gmin, KP PSP
	ZPA.1.5. Wydawanie opinii dla nowych ZDR, ZZR oraz pozostałych zakładów mogących stwarzać ryzyko wystąpienia poważnych awarii	monitorowane: WIOŚ, KP PSP	działanie ciągłe – koszty nakładu pracy trudne do oszacowania					Budżet WIOŚ, KP PSP

EDUKACJA EKOLOGICZNA	E.1.2. Prowadzenie doradztwa energetycznego m.in. w zakresie programu „Mój Prąd”	monitorowane: gminy, NFOŚiGW	20 000 – łączny koszt dla całego obszaru Edukacja ekologiczna	Budżet województwa, powiatów, gmin, jednostek oświatowych, organizacji pozarządowych, RDOŚ, PGW WP, Nadleśnictw, DZPK, przedsiębiorstw komunalnych, przedsiębiorstw wod-kan, KP PSP, zarządców zlewni, zarządców dróg, WSSE, ARiMR, DODR, OSChR, straży miejskiej, policji, OUG, zarządców obszarów chronionych, NFOŚiGW, WFOŚiGW
	E.1.3. Edukacja społeczeństwa w zakresie szkodliwości wpływu na jakość powietrza spalania odpadów i paliw złej jakości w kotłach domowych oraz wpływu zanieczyszczeń na organizmy żywe oraz na temat zagrożeń klimatycznych	monitorowane: gminy, placówki oświatowe		
	E.1.4. Działania edukacyjne, promocyjne i rozpowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód oraz protekcji obszarów przed powodzią i suszą	monitorowane: gminy, placówki oświatowe, przedsiębiorstwa komunalne, PGW WP, zarządy zlewni		
	E.1.5. Działania edukacyjne, promocyjne i rozpowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych zagadnieniach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków	monitorowane: gminy, placówki oświatowe, przedsiębiorstwa komunalne, PGW WP, zarządy zlewni		
	E.1.6. Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony lasów oraz żyjących w nich gatunkach roślin i zwierząt.	monitorowane: gminy, Nadleśnictwa, placówki oświatowe		
	E.1.7. Budowa, utrzymanie i modernizacja ścieżek dydaktycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	monitorowane: gminy, Nadleśnictwa, placówki oświatowe, PGW WP		
	E.1.8. Prowadzenie działań i inicjatyw proekologicznych, w tym wyjazdy edukacyjne, edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży w centrach i ośrodkach edukacji ekologicznej: prowadzenie zajęć terenowych i stacjonarnych.	monitorowane: Nadleśnictwa, placówki oświatowe, zarządcy obszarów chronionych		
	E.1.9. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii.	monitorowane: WIOŚ, PSP, Policja, Straż Miejska, placówki oświatowe		
	E.1.10. Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie odpowiedzialnej gospodarki odpadami, w tym redukcji ilości produkowanych odpadów oraz poprawnego sposobu segregacji.	monitorowane: gminy, placówki oświatowe, przedsiębiorstwa komunalne		
	E.1.11. Prowadzenie działalności szkoleniowej i informacyjnej w zakresie prawidłowej działalności rolniczej, w tym ochronę gleb, doradztwo w sprawie nawożenia i wykorzystywania środków wspomagających ochronę roślin.	monitorowane: OSChR, ARiMR, DODR		

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r.

	E.1.12. Działania edukacyjne z pozostałych dziedzin, w tym: ochrona przed nadmiernym hałasem, polami elektromagnetycznymi, ochrona zasobów geologicznych i gleb	monitorowane: gminy, placówki oświatowe, ARIMR, DODR, NFOŚiGW, zarządcy dróg, przedsiębiorstwa, OUG		
--	---	---	--	--

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Jaworskiego i gmin powiatu jaworskiego, a także szacunków własnych autora POŚ dla Powiatu Jaworskiego, w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania.

5. System realizacji programu ochrony środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację Programu Ochrony Środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198). Wynikają one z obowiązków i kompetencji organów powiatu i gminy. Narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest Program Ochrony Środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy gmin należących do powiatu, instytucji i organizacji działających na jego terenie.

Wszystkie te działania przyczyniają się do większej skuteczności i efektywności wdrażania zapisów zawartych w Programie. Z tej przyczyny procedura wdrażania i realizacji Programu powinna zostać jasno i czytelnie przedstawiona, tak by instytucje i organizacje działające w szeroko pojętej ochronie środowiska miały możliwość weryfikacji realizacji zestawionych w Programie celów i zadań środowiskowych.

Kolejnym cennym narzędziem do realizacji Programu jest zdobycie źródeł finansowania. Aby zapewnić sprawne funkcjonowanie zarządzania trzeba pamiętać o zasadzie zrównoważonego rozwoju i zapewnieniu sprawnych rozwiązań organizacyjnych nie tylko związanych z ochroną środowiska. Niezbędne jest by w procesie wdrażania Programu Ochrony Środowiska wzięły udział przedsiębiorstwa i instytucje różnych profili gospodarki oraz różnych sfer życia społecznego, wynikiem, czego możliwa będzie realizacja Programu, a także zachowanie ładu gospodarczego, społecznego i ekologicznego.

Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska na poziomie Powiatu związane jest z potrzebą oddzielenia zarządzania środowiskiem i wydzielenia go, jako odrębnego niezbędnego celu do realizacji. W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania.

Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu programem, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne. Ważną rolę we wdrażaniu Programu mają wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie, zarówno te własne, czyli Powiatu Jaworskiego, jak i monitorowane, do których zaliczamy zakłady przemysłowe i produkcyjne, Nadleśnictwa, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Zarząd Dróg Wojewódzkich, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, a także gminy należące do powiatu.

W każdej fazie wdrażania programu uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień programu. (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy akcja ekologiczna). Warunkiem prawidłowego wdrożenia programu jest stosowanie zasad:

- współdziałania,
- wzajemnej wymiany informacji,
- otwartości i przejrzystości w stosunku do współuczestniczących w realizacji programu.

Zasadne jest ze względu na wiele obowiązków i zadań pojawiających się na każdym etapie wdrażania programu określenie możliwości rozłożenia środków i obowiązków na poszczególnych wykonawców programu.

Dzięki partnerstwie i współdziałaniu jednostek zaangażowanych w Program zostaną pozyskane środki finansowe i osiągnięte zamierzone efekty. Często duże znaczenie ma wykorzystanie doświadczeń sąsiednich jednostek administracyjnych, które wcześniej wdrażały na swoim obszarze Program. Partnerstwo w połączeniu z wymianą doświadczeń może stać się początkiem współpracy na szczeblu nie tylko lokalnym, ale także regionalnym.

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu Ochrony Środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych przez poszczególne jednostki świadome własnej roli we wdrażaniu i odpowiedzialne za swoje uczestnictwo w Programie. Zarząd współdziała z organami administracji samorządowej wojewódzkiej oraz samorządami gminnymi, które dysponują narzędziami wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda dysponuje narzędziem prawnym umożliwiającym ograniczanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu.

Instytucje związane z ochroną środowiska, między innymi takie jak Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny przedkłada Radzie Powiatu sprawozdania roczne. Okresowo odbywają się posiedzenia komisji tematycznych, na których prezentowane są sprawozdania z działalności w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, edukacji, inwestycji czy promocji na terenie powiatu.

Ponadto Zarząd Powiatu współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji, których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (Inspektor Sanitarny, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska), prowadzą monitoring wód (Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej).

Tabela 28 Działania w ramach zarządzania środowiskiem w powiecie jaworskim

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2026-2030	Instytucje uczestniczące
1	Wdrażanie programu ochrony środowiska	Monitoring realizacji POŚ dla powiatu jaworskiego poprzez wykonywanie raz na 2 lata raportów	Powiat Jaworski
		Opracowanie programu ochrony środowiska co 4 lata	Powiat Jaworski
		Konsultowanie strategii, planów, polityki i decyzji dotyczących ochrony środowiska, w tym opiniowanie projektów gminnych programów ochrony środowiska	Starostwo Powiatowe w Jaworze
		Pozyskiwanie danych dotyczących punktowych źródeł zanieczyszczeń z informacji zawartych w pismach od innych jednostek, od przedsiębiorców lub na podstawie własnych ustaleń	Starostwo Powiatowe w Jaworze, inne jednostki wdrażające program
2	Edukacja ekologiczna, Komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Starostwo Powiatowe w Jaworze, inne jednostki wdrażające program
		Bieżące informacje na stronach www starostwa i gmin o stanie środowiska w powiecie i działaniach podejmowanych na rzecz jego ochrony	Starostwo Powiatowe w Jaworze, inne jednostki wdrażające program
		Szkolenia pracowników w celu podwyższenia ich kwalifikacji zawodowych w zakresie regulacji prawnych w ochronie środowiska	Starostwo Powiatowe w Jaworze
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Wojewoda, Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Stan środowiska w województwie dolnośląskim	WIOŚ

6. Monitoring realizacji programu

Cenna jest stała kontrola i bieżący nadzór procesu wdrażania aktualizacji programu, zapoznawania się z okresowymi raportami nt. wykonania zadań i uzyskanych efektów ekologicznych. Ponadto ważnym jest uzyskanie porozumienia i płaszczyzny współpracy pomiędzy instytucjami i mieszkańcami na drodze do osiągnięcia celów Programu. Przedstawiciele różnych grup zawodowych, instytucji i społeczeństwa zaangażowanych w realizację Programu będą mieli różne poglądy nt. realizacji celów Programu i konkretnych przedsięwzięć. Istnieje, zatem potrzeba stworzenia obiektywnych warunków uzgadniania współpracy w realizacji zadań programu i udziału we wdrażaniu Programu. Wypracowane wspólnej strategii działania i procedur w realizacji programu przyczynia się do wzajemnej zgodnej, z obustronnymi korzyściami współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Dzięki tym działaniom etap planowania i zarządzania programem staje się jasny i zrozumiały na tyle, że pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji.

Jako komórkę monitorującą proces wdrażania i realizacji POŚ oraz harmonogram jego realizacji wskazują się Starostwo Powiatowe w Jaworze.

Tabela 29 Wskaźniki realizacji programu ochrony środowiska

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wskaźnika w roku bazowym zgodnie z POŚ – 2017 rok	Wartość wskaźnika w roku 2024	Docelowa wartość wskaźnika/kierunek zmian
1	Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza, w tym wielkość emisji CO ² Źródło: WIOŚ	Mg/rok	27 790/27 494	16 944/16 690	≤ 28 000/≤ 27 500
2	Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza Źródło: WIOŚ	Mg/rok	34	19	≤ 110
3	Klasa strefy dolnośląskiej (w tym powiatu jaworskiego) pod kątem ochrony ludzi ze względu na zanieczyszczenia powietrza: SO ₂ , NO ₂ , benzen, CO, Pb, Cd, Ni, PM _{2,5} /PM ₁₀ , Benzo(a)piren, O ₃ , As. Źródło: WIOŚ	-	A/C	A	A
4	Klasyfikacja stref wg parametrów kryterialnych pod kątem ochrony roślin: SO ₂ , NO ₂ , O ₃ Źródło: WIOŚ	-	A	A	A
5	Liczba mieszkań w remontowanych budynkach w zakresie termomodernizacji, dotyczące: remontu dachu/stołarki budowlanej/centralnego ogrzewania/ocieplenia budynku Źródło: GUS	Szt.	697/363/0/424	451/211/0/101	> 0/> 0/> 0/> 0/
6	Liczba instalacji OZE Źródło: URE / urzędy gmin	szt.	3	152 mikroinstalacji	≥ 3
7	Moc instalacji OZE Źródło: URE / urzędy gmin	MW	2,293	ponad 10 MW	≥ 2,293

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wskaźnika w roku bazowym zgodnie z POŚ – 2017 rok	Wartość wskaźnika w roku 2024	Docelowa wartość wskaźnika/kierunek zmian
8	Kotłownie Źródło: GUS	obiekt	25	48	-
9	Kubatura budynków ogrzewanych centralnie Źródło: GUS	dam ³	1 367,1	1400	wzrost
10	Długość sieci ciepłej przesyłowej Źródło: GUS	km	11,6	11,6	wzrost
11	Długość sieci ciepłej połączeń do budynków i innych obiektów	km	4,3	4,3	wzrost
12	Sprzedaż ciepła ogółem/w tym na terenach miejskich/ w tym na terenach wiejskich	GJ	149 181/149 181/0	131 771/130 221/1550	-
13	Długość czynnej sieci gazowej ogółem	m	176 455	183 891	wzrost
14	Długość czynnej sieci rozdzielczej	m	105 115	116 821	wzrost
15	Czynne połączenia do budynków	szt.	2 370	3 108	wzrost
16	Odbiorcy gazu - gospodarstwa domowe	liczba odbiorców	9 932	10 773	wzrost
17	Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	liczba odbiorców	867	4 025	wzrost
18	Zużycie gazu	tys. m ³	8 187	10 481	-
19	Zużycie gazu w gospodarstwach domowych	tys. m ³	4 314	8 200	-
20	Zużycie gazu na ogrzewania mieszkań	tys. m ³	1 754	4522	-
21	Ludność korzystająca z sieci gazowej	%/osoby	56,1%/28 685	55%/26 555	wzrost
22	Odbiorcy energii elektrycznej/ w tym na terenach miejskich/w tym na terenach wiejskich	szt.	18 605/10 887/7 718	19 675/11 464/8 211	wzrost
23	Zużycie energii elektrycznej (NN) / w tym na terenach miejskich/w tym na terenach wiejskich	MWh	35 360/18 016/17 344	35 360/18 016/17 344	-
24	Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu na 1 mieszkańca	kWh/Mk	689	796	na tym samym poziomie
25	Długość ścieżek rowerowych	km	4,1	10,7	wzrost
26	Liczba punktów monitoringu hałasu przy trasach komunikacyjnych, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych	szt.	9	0	0

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wskaźnika w roku bazowym zgodnie z POŚ – 2017 rok	Wartość wskaźnika w roku 2024	Docelowa wartość wskaźnika/kierunek zmian
27	Największa wartość Laeq na granicy terenu chronionego (na obszarze powiatu jaworskiego)	dB	70,1	brak badań	< dopuszczalnej
28	Przekroczenia wartości dopuszczalnych dla wskaźnika LDWN powierzchnia obszarów narażonych	km ²	1,101	brak badań	> 0
29	Przekroczenia wartości dopuszczalnych dla wskaźnika LDWN liczba lokali mieszkalnych	szt.	209	brak badań	> 0
30	Przekroczenia wartości dopuszczalnych dla wskaźnika LDWN liczba narażonych mieszkańców	osoby	639	brak badań	> 0
31	Przekroczenia wartości dopuszczalnych dla wskaźnika LN powierzchnia obszarów narażonych	km ²	0,871	brak badań	> 0
32	Przekroczenia wartości dopuszczalnych dla wskaźnika LN liczba lokali mieszkalnych	szt.	160	brak badań	> 0
33	Przekroczenia wartości dopuszczalnych dla wskaźnika LN liczba narażonych mieszkańców	osoby	490	brak badań	> 0
34	Długość dróg powiatowych o nawierzchni twardej	km	313,5	303,749	wzrost
35	Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej	km	223,8	247,8	wzrost
36	Liczba punktów pomiarowych, w których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów wartości promieniowania elektromagnetycznego	szt.	0	0	0
37	Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości od 3 MHz do 3000 MHz uzyskanych dla najgorszego punktu pomiarowego	V/m	0,53	wskaźnik WMe nie przekroczył wartości 1	< dopuszczalnej
38	Jakość wód powierzchniowych (klasa)	-	III	III	I - II
39	Stan / potencjał ekologiczny wód powierzchniowych)	-		umiarkowany	≥ DOBRY
40	Stan chemiczny	-	PSD	PSD	DOBRY
41	Stan wód powierzchniowych	-	ZŁY	ZŁY	DOBRY
42	Jakość wód podziemnych (klasa)	-	IV	IV	I - II
43	Stan wód podziemnych	-	SŁABY	SŁABY	DOBRY

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wskaźnika w roku bazowym zgodnie z POŚ – 2017 rok	Wartość wskaźnika w roku 2024	Docelowa wartość wskaźnika/kierunek zmian
44	Stan ilościowy - JCWPd 94 (wg 172)	-	DOBRY	DOBRY	DOBRY
45	Stan ilościowy JCWPd 95 (wg 172)	-	DOBRY	DOBRY	DOBRY
46	Stan chemiczny - JCWPd 94 (wg 172)	-	SŁABY	SŁABY	DOBRY
47	Stan chemiczny JCWPd 95 (wg 172)	-	SŁABY	SŁABY	DOBRY
48	Wody reprezentujące dobry stan chemiczny JCWPd 94 (wg 172)	%	29,0%	29,0%	100%
49	Wody reprezentujące dobry stan chemiczny JCWPd 95 (wg 172)	%	40%	40%	100%
50	Długość odbudowanych rzek / wzmocnionych wałów	km	0	0	10
51	Długość rzek, na których były prowadzone bieżące prace utrzymaniowe	km	0	ok. 7.5 km	> 0
52	Liczba zbiorników małej retencji	szt.	5	5	≥ 5
53	Pojemność zbiorników małej retencji	tys. m³	42 000	42 000	≥ 42 000
54	Długość rowów melioracyjnych / przydrożnych (konserwacje/remonty/budowa	km	1,026	1,026	> 5
55	Powierzchnia powiatu zagrożona suszą	%	2,4%	2,0	≤ 2,4%
56	Długość sieci wodociągowej/ w tym na terenach miejskich/w tym na terenach wiejskich	km	324,7/79,7/245,0	475	wzrost
57	Liczba przyłączy do sieci wodociągowej/w tym na terenach miejskich/w tym na terenach wiejskich	szt.	6 468/2 257/4 211	6986	wzrost
58	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej/w tym na terenach miejskich/w tym na terenach wiejskich	szt.	46 179/ 28 424/ 17 755	43 262	wzrost
59	Ludność korzystająca z sieci wodociągowej (% ogółu mieszkańców)/w tym na terenach miejskich/w tym na terenach wiejskich	%	90,2%/99,5%/78,5%	90,9	wzrost
60	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku ogółem	tys. m³/rok	2 023,4	2 093,1	na tym samym poziomie
61	Woda dostarczona gospodarstwom domowym/ w tym na terenach miejskich/w tym na terenach wiejskich	tys. m³/rok	1 284,8/880,0/ 404,8	1 282,9	na tym samym poziomie
62	Zużycie wody w przemyśle	tys. m³/rok	86,0	27,0	na tym samym poziomie

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wskaźnika w roku bazowym zgodnie z POŚ – 2017 rok	Wartość wskaźnika w roku 2024	Docelowa wartość wskaźnika/kierunek zmian
63	Udział przemysłu w zużyciu wody ogółem	%	4,3%	1,3	na tym samym poziomie
64	Długość sieci kanalizacyjnej/w tym na terenach miejskich/w tym na terenach wiejskich	km	301,8/66,9/234,9	352,2	wzrost
65	Podłączenia budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania do sieci kanalizacyjnej/w tym na terenach miejskich/w tym na terenach wiejskich	szt.	4 967/1 796/3 171	5 446	wzrost
66	Ścieki odprowadzane kanalizacją	tys. m³/rok	1 391,0	1 386,0	wzrost
67	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej/w tym na terenach miejskich/w tym na terenach wiejskich	osoby	40 212/27 288/12 924	38 302	wzrost
68	Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (% ogółu mieszkańców) w tym na terenach miejskich/w tym na terenach wiejskich	%	78,6%/95,5%/57,2%	80,5	wzrost
69	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	108	304	wzrost
70	Liczba zbiorników bezodpływowych	szt.	1 521	1 341	spadek
71	Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków	szt.	5	5	na tym samym poziomie
72	Przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków	m³/d	17 025	18 330	na tym samym poziomie
73	Ludność gminy korzystająca z oczyszczalni ścieków	osoby	42 433	37 976	wzrost
74	Ilość ścieków oczyszczanych w oczyszczalniach	tys. m³	1 435	1 529	wzrost
75	Ilość ścieków oczyszczanych w oczyszczalniach z podwyższonym usuwaniem biogenów	tys. m³	1 075	1 108	wzrost
76	Ładunek zanieczyszczeń odprowadzany do środowiska z oczyszczalni ścieków	kg/rok	125 694	116 566	wzrost
77	Liczba eksploatowanych złóż/ w tym eksploatowanych okresowo	szt.	17/6	17/6	na tym samym poziomie
78	Wydobycie kopalin	tys. ton/rok	1 154	1 122	na tym samym poziomie
79	Liczba miejsc niekoncesjonowanej eksploatacji kopalin	szt.	2	0	0
80	Liczba zrekultywowanych wyrobisk	szt.	1	0	wzrost
81	Występowanie zanieczyszczeń gleb ponad wartości dopuszczalne ogółem	TAK / NIE / nb	TAK	nb	< dopuszczalnej

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wskaźnika w roku bazowym zgodnie z POŚ – 2017 rok	Wartość wskaźnika w roku 2024	Docelowa wartość wskaźnika/kierunek zmian
82	Udział gleb wykazujących odczyn gleb bardzo kwaśny i kwaśny/ w tym bardzo kwaśny/ w tym kwaśny	%	21,0%/4,0%/17,0 %	nb	spadek
83	Udział gleb wykazujących potrzebę wapnowania/w tym konieczne/w tym potrzebne	%	25,0%/13%/12%	nb	spadek
84	Zużycie nawozów wapniowych (w przeliczeniu na czysty składnik) - dane na poziomie województwa)	kg/ha UR	86,9	88,0	< dopuszczalnej
85	Zużycie nawozów pozostałych - dane na poziomie województwa)	kg/ha UR	166,7	154,2	< dopuszczalnej
86	Powierzchnia gruntów zalesionych	ha	2,38	1,05	54,47
87	Powierzchnia gruntów nieleśnych przeznaczonych do zalesienia	ha	54,47	53,42	0
88	Masa odebranych zmieszanych odpadów komunalnych/w tym ogółem na 1 mieszkańca	Mg/rok kg/Mk/rok	13 064,2/255,3	10 963,2/231,5	spadek
89	Masa odebranych zmieszanych odpadów komunalnych z gospodarstw domowych/w tym ogółem na 1 mieszkańca	Mg/rok kg/Mk/rok	10 516,9/ 203,7	9 451,06/199,5	spadek
90	Masa zebranych selektywnie odpadów ogółem	Mg/rok	2 240,1	18 212,56	wzrost
91	Masa zebranych selektywnie odpadów ulegających biodegradacji	Mg/rok	396,1	3 154	wzrost
92	Masa zebranych selektywnie odpadów opakowaniowych	Mg/rok	1 262,9	1 4367	wzrost
93	Masa zebranych selektywnie odpadów budowlanych	Mg/rok	292,3	b.d.	wzrost
94	Masa zebranych selektywnie odpadów wielkogabarytowych	Mg/rok	219,0	467	wzrost
95	Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania	%	32,0%	17,3	< 35%
96	Osiągnięty poziom recyklingu odpadów opakowaniowych	%	21,0%	11,8	> 50%
97	Osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami innych niż niebezpieczne odpady budowlanych i rozbiórkowych	%	98,0%	98	> 70%
98	Liczba punktów selektywnej zbiórki odpadów (PSZOK)	szt.	3	2	wzrost
99	Ilość odpadów azbestowych pozostała do usunięcia	Mg/%	3 911,7/91,7%	4963,5	spadek
100	Masa osadów ściekowych z oczyszczalni komunalnych	Mg/rok	1 586,0	82,0	wzrost
101	Masa osadów ściekowych stosowana w rolnictwie	Mg/rok	185	61,0	0

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wskaźnika w roku bazowym zgodnie z POŚ – 2017 rok	Wartość wskaźnika w roku 2024	Docelowa wartość wskaźnika/kierunek zmian
102	Masa osadów ściekowych stosowana na cele inne (np. do uprawy roślin nieprzeznaczonych do spożycia i produkcji pasz)	Mg/rok	1 358,0	21,0	wzrost
103	Liczba zamkniętych składowisk	szt.	9	9	9
104	Liczba zamkniętych i zrehabilitowanych składowisk odpadów innych niż obojętne	szt.	4	4	9
105	Liczba składowisk planowanych do zamknięcia i rekultywacji	szt.	0	0	1
106	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych/w tym powierzchnia rezerwatów/w tym powierzchnia parków krajobrazowych	ha	15 275,80/542,23/15 074,30	15 275,52/543,34/15 074,26	≥ 15 275,80/≥ 542,23/≥ 15 074,30
107	Liczba rezerwatów przyrody	szt.	6	6	≥ 6
108	Liczba obszarów Natura 2000 obejmujących teren powiatu	szt.	1	1	1
109	Udział powierzchni obszarów chronionych w ogólnej powierzchni powiatu	%	26,3%	26,3	≥ 26,3%
110	Liczba pomników przyrody	szt.	121	121	≥ 121
111	Powierzchnia parków spacerowo-wypoczynkowych	ha	71,53	71,53	≥ 71,53
112	Zieleńce (powierzchnia)	ha	8,86	8,86	≥ 8,86
113	Tereny zieleni osiedlowej (powierzchnia)	ha	28,88	28,88	≥ 28,88
114	Lesistość terenu powiatu/w tym lesistość terenów miejskich/w tym lesistość terenów wiejskich	%	21,78%/3,73%/22 ,64%	21,78%/3,73%/22,64 %	21,87%
115	Powierzchnia lasów	ha	12 666,50	12 666,50	≥ 12 666,50
116	Powierzchnia lasów prywatnych	ha	680,00	680,00	≥ 680,0
117	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii	szt.	0	0	0
118	Liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii związanych z transportem	szt.	0	0	0
119	Liczba zakładów zwiększonego i dużego ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych (ZDR, ZZR)	szt.	0	0	0
120	Liczba funkcjonujących jednostek zarządzania kryzysowego (GCZK i PCZK)	szt.	7	7	7
121	Liczba jednostek zarządzania kryzysowego (w tym OSP) doposażonych w danym roku	szt.	5	5	> 0

7. Streszczenie

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r. (zwany dalej Programem) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy Prawo ochrony środowiska jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Powiecie.

Przesłanką do opracowania Programu są zmiany, jakie zaszły w środowisku, które powodują, iż poprzedni dokument stał się niezgodny ze stanem faktycznym. W niniejszym opracowaniu autorzy starali się dokonać porównania stanu środowiska z roku 2016 z obecnym, według informacji z 2023 roku (natomiast jeśli brakowało takich informacji posłużono się danymi z 2022).

Szczegółowy zakres, sposób oraz forma sporządzania Programu Ochrony Środowiska (POŚ) jest zgodny z przyjętymi 2 września 2015 roku przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”.

Ustawa – Prawo ochrony środowiska nie określa sztywnych ram programu ochrony środowiska, zwraca natomiast uwagę (art. 17), by opracowanie uwzględniało pewne dokumenty określone w art. 14 tj. strategię rozwoju, programy i dokumenty programowe o których mowa w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Przedmiotowe opracowanie dla powiatu jaworskiego zawiera takie elementy jak:

- **WSTĘP**

Rozdział zawiera podstawę prawną i cel przygotowania programu ochrony środowiska, a także okres objęty opracowaniem, metodykę, strukturę i zakres dokumentu.

- **INFORMACJE OGÓLNE O POWECIE**

Zawartość tego rozdziału to m.in. informacje o położeniu administracyjnym powiatu oraz dane dotyczące uwarunkowań gospodarczych i środowiskowych powiatu. Konieczne jest wskazanie uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych wyższego szczebla (krajowych, wojewódzkich, powiatowych),

- **OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA**

W rozdziale tym opisano stan aktualny oraz wskazano najważniejsze problemy w zakresie każdego komponentu środowiska.

- **OBSZARY INTERWENCJI** uwzględniają zagadnienia horyzontalne (przekrojowe dla wszystkich dziedzin) takie jak adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring.

- **CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE**

Określenie dla każdego z komponentów celu długoterminowego i celów krótkoterminowych wraz z miarami ich realizacji.

- **PLAN OPERACYJNY**

Plan operacyjny zawiera przedsięwzięcia wytypowane na podstawie zdefiniowanych wcześniej celów ekologicznych oraz na podstawie obowiązujących dokumentów strategicznych kraju, województwa, powiatu. Zdefiniowane zadania uwzględniają:

- przedsięwzięcia wynikające z programów wojewódzkich (program ochrony powietrza i program ochrony przed hałasem itp.), obowiązki wynikające z przepisów prawnych,
- cele długoterminowe oraz cele krótkoterminowe wraz z działaniami /przedsięwzięciami oraz terminem ich realizacji, jednostką odpowiedzialną /realizującą, kosztami i źródłami finansowania.

Kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie dbania o środowisko to cenne i długoterminowe zadanie, które niejednokrotnie trzeba prowadzić na bieżąco i trwale. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców powiatu jaworskiego w sferze konsumpcji, a także ochrony powietrza, gospodarki wodnej oraz postępowania z odpadami.

Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonych działań na rzecz ekologizacji, co zapewni ograniczenia niskiej emisji, zmniejszenie ładunku zrzutu ścieków surowych do rzek i potoków, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowisko.

Po analizie stanu aktualnego dla każdej dziedziny środowiskowej przeprowadzono analizę SWOT

i stworzono harmonogramy realizacji zadań własnych – Powiatu Jaworskiego i zadań monitorowanych – czyli realizowanych przez instytucje administrujące uzbrojeniem terenu oraz przedsiębiorców i inne osoby prawne. Przeprowadzenie analizy SWOT pomoże w skupieniu się na obszarach środowiska, w których powiat posiada mocne strony oraz w których istnieją największe szanse na poprawę.

Dla każdego kierunku działań utworzony został harmonogram realizacji zadań. Zawiera on wykaz zadań własnych – powiatu jaworskiego, czyli finansowanych w większości ze środków własnych i monitorowanych, czyli takie, które realizowane są na terenie powiatu, ale Powiat Jaworski nie ma na nie wpływu. Zadania te będą realizowane często bez zaangażowania środków finansowych powiatu przez gminy, jednostki samorządowe, przedsiębiorstwa działające na obszarze powiatu czy mieszkańców.

Harmonogram określa terminy i jednostki odpowiedzialne za realizację zadań, planowane efekty ekologiczne oraz planowane szacunkowe koszty przedsięwzięć a także jednostki pełniące funkcję partnerujących w realizacji tych zadań. Harmonogramy pomagają w realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych Powiatu Jaworskiego.

Na podstawie budżetów Powiatu Jaworskiego z ostatnich lat, budżetu, WPF i szacunkowych kosztów zaproponowanych zadań nakreślono ogólną sytuację finansową powiatu, przeprowadzono prognozę budżetową oraz przeanalizowano możliwości w zakresie realizacji najważniejszych zadań. Analiza ta pokazuje jak duże powinno być zaangażowanie środków finansowych pochodzących z zewnątrz na realizację zaplanowanych działań.

Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska na poziomie powiatu związane jest z potrzebą oddzielenia zarządzania środowiskiem i wydzielenia go, jako odrębnego niezbędnego celu do realizacji. W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu programem, czyli gminy powiatu, jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne. Ważną rolę we wdrażaniu Programu mają wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie, zarówno te własne, czyli Powiatu Jaworskiego, jak i monitorowane.

Wypracowanie wspólnej strategii działania i procedur w realizacji programu przyczynia się do wzajemnej zgodnej, z obustronnymi korzyściami współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Dzięki tym działaniom etap planowania i zarządzania Programem ochrony środowiska dla Powiatu Jaworskiego staje się jasny i zrozumiały na tyle, że pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji.

Jako komórkę monitorującą proces wdrażania i realizacji POŚ oraz harmonogram jego realizacji wskazują się Starostwo Powiatowe w Jaworze.

Wykaz użytych skrótów:

- ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- AKPOŚK – aktualizacja krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych
- B(a)P – benzo(a)piren
- BDL – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,
- BDO – Baza Danych o Produktach, Opakowaniach i Gospodarcze Odpadami
- CAFE – Dyrektywa uwzględniająca Jakość Powietrza
- DPWIS – Dolnośląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny
- DSDiK – Dolnośląska Służba Dróg i Kolei
- DZPK – Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych
- ECONET – Koncepcja Krajowej Sieci Ekologicznej
- EMAS – Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu
- EOG – Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
- ETS – Europejski System Handlu Emisjami
- GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
- GDOŚ – Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
- GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
- GIS – System Zielonych Inwestycji
- GUS – Główny Urząd Statystyczny
- GZWP – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
- IMiGW – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
- IUNG – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
- IOŚ-PIB – Instytut Ochrony Środowiska Państwowy Instytut Badawczy
- JCWP – Jednolite Części Wód Powierzchniowych
- JCWPd – Jednolite Części Wód Podziemnych
- JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego
- KOBIZE – Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami
- KPdC – Korytarz Południowo-Centralny
- KPGO – Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
- KPOŚK – V Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- KPOP – Krajowy Program Ochrony Powietrza
- KP PSP – Komenda Państwowej Powiatowej Straży Pożarnej
- KSRG – Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy
- KPZK-2030 – Plan działań służący Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- L_{AeqD} – równoważny poziom hałasu dla pory dnia, rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 22.00 (przedział czasu odniesienia równy 16 godzinom dla hałasu drogowego i kolejowego oraz przedział czasu odniesienia równy 8 najniekorzystniejszym godzinom dnia kolejno po sobie następującym dla hałasu przemysłowego),
- L_{AeqN} – równoważny poziom hałasu dla pory nocy, rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00 (przedział czasu odniesienia równy 8 godzinom dla hałasu drogowego i kolejowego oraz przedział czasu odniesienia równy 1 najniekorzystniejszej godzinie nocy dla hałasu przemysłowego).
- L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich dób w roku, z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6 do godz. 18), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18 do godz. 22) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6)
- L_N – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony w ciągu wszystkich pór nocy w roku (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22 do godz. 6)

- LIFE – Program Działań Na Rzecz Środowiska i Klimatu
- LZO – Lotne Związki Organiczne
- MEW – małe elektrownie wodne
- MI – Powierzchnie Monitoringu Intensywnego
- MOŚZNIŁ – Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
- MPZP – Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
- MZP – mapa zagrożeń powodziowych
- MRP – mapa ryzyka powodzi
- NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- NPRGN – Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej
- NSEE – Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej
- NSGW 2030 – Projekt Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)
- NVZ – Strefy wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu
- OChK – Obszar Chronionego Krajobrazu
- ONW – Obszary Rolnicze o niekorzystnych warunkach gospodarowania
- OOS – Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko
- OSCHR – Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza
- OSO – Obszary Specjalnej Ochrony
- OSP – Ochotnicza Straż Pożarna
- OZE – Odnawialne Źródła Energii
- OUG – Okręgowy Urząd Górniczy
- PCB – Odpady zawierające polichlorowane bifenyle
- PEM – promieniowanie elektromagnetyczne
- PEP 2030 – Polityka Energetyczna Polski do 2040 roku
- PGL LP – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
- PGN – Plan Gospodarki Niskoemisyjnej,
- PGO – Plan Gospodarki Odpadami
- PGW – Plan Gospodarowania Wodami
- PGW WP – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
- pHZPZ - potencjalne historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi
- PIG-PIB – Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy
- PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska
- PJB – Państwowe Jednostki Budżetowe
- PK – Park Krajobrazowy
- PM_{2,5} ; PM₁₀ – Pył Zawieszony
- POKA – Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
- POLiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- PONE – Program Ograniczenia Niskiej Emisji,
- POP – Program ochrony powietrza
- POŚ – Program ochrony środowiska
- POŚPH – Projekt Ochrony Środowiska Przed Hałasem
- PPIS – Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
- PPSS – Projekt planu przeciwdziałania skutkom suszy
- PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
- PSP – Państwowa Straż Pożarna
- PSZOK – punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych
- PWP 2030 – Projekt Polityki Wodnej Państwa 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)
- PWŚK – Program wodno-środowiskowy kraju
- RDW – Ramowa Dyrektywa Wodna
- RIPOK - Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
- RLM – równoważna liczba mieszkańców
- RSO – Regionalny System Ostrzegania

- RW – Region Wodny
- RWMŚ – Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska
- RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
- RZZO – Regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów
- Sieć TEN-T – Rozwój Sieci Drogowej
- SPA2020 – Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku. 2020 z perspektywą do roku 2030
- SPO – Innowacyjna Gospodarka
- SUIKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
- ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- ŚSRK – Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju
- UE – Unia Europejska
- UE ETS – Dyrektywa Zakładająca Redukcję Gazów Ciężkich
- WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
- WISL – Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasu
- WPF – Wieloletnia Prognoza Finansowa
- WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
- WSO – Wojewódzki System Odpadowy
- RPO – Regionalny Program Operacyjny
- UMWD – Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego,
- WM_E – wskaźnik poziomu emisji pól elektromagnetycznych
- WWA – grupa wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych,
- WWRPP – Wskaźnik Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej
- „park and ride” – polityka parkingowa
- ZDR – Zakłady o Dużym Ryzyku
- ZZR – Zakłady o Zwiększonym Ryzyku

UZASADNIENIE

Art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.) nałożył na powiaty obowiązek sporządzenia powiatowego programu ochrony środowiska. Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r. jest realizacja przez Powiat Jaworski polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami dokumentów strategicznych i programowych. Program stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającym wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu Powiatu.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r. został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r., poz. 647 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Powiecie, czyli stworzenia warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem.

Jednocześnie niniejszy dokument został opracowany zgodnie z Wytocznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku, oraz zaktualizowanymi w 2017 i 2020 roku w oparciu o nowe dokumenty strategiczne.

Charakter działań przewidzianych w Programie jest nastawiony na ochronę zdrowia i życia mieszkańców a także otaczającej przyrody poprzez eliminację zagrożeń dla środowiska, poprawę jego, jakości, a także, między innymi ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, sprawniejsze i niezagrażające środowisku gospodarowanie zasobami, oraz ochronę walorów przyrodniczo – krajobrazowych na obszarze Powiatu Jaworskiego.

W trakcie wdrażania działań zapisanych w przedmiotowym dokumencie nie ma ryzyka wystąpienia skumulowanych ani transgranicznych oddziaływań, a realizacja postanowień Programu nie niesie za sobą również ryzyka dla zdrowia ludzi.

Zapisy w w/wymienionym dokumencie nie ustalają ramy dla późniejszych realizacji przedsięwzięć, nie mniej jednak zadania są ustalane na długi horyzont czasowy – do roku 2030, w związku, z czym nie wszystkie planowane przedsięwzięcia mają sprecyzowane szczegółowe dane dotyczące analiz finansowo – ekonomicznych, nie mniej jednak wyznacznikiem zadań jest fakt ochrony istniejących walorów środowiskowych Powiatu oraz zachowania, poprawy lub odtworzenia cennych walorów środowiska, które zostały w jakiś sposób zdegradowane.

Dokument uwzględnia również zagadnienia horyzontalne (przekrojowe dla wszystkich dziedzin) takie jak adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne, oraz monitoring.

W ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r., zwrócono się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z wnioskiem o uzgodnienie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania i opracowania Prognozy.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu po przeanalizowaniu argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu stanowiącym załącznik do ww. pisma, jak również po zapoznaniu się z informacjami zawartymi w przedmiotowym dokumencie uznał, iż w rozpatrywanym przypadku można odstąpić od przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ze względu na to, że realizacja przewidzianych działań nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko w zakresie zdrowia i życia ludzi.

Przedmiotowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r., jest aktualizacją i kontynuacją obecnie obowiązującego na terenie powiatu Programu Ochrony Środowiska.

Uchwalony Program będzie dokumentem strategicznym wykorzystywanym jako instrument zarządzania środowiskiem. Będzie także stanowić podstawę do ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska.

Skutki finansowe dla samorządu, związane w wejściem w życie uchwały dotyczą głównie:

- obowiązku aktualizowania dokumentu po upływie przyjętego okresu programowania;
- obowiązku przygotowywania co 2 lata raportów z wykonania programu;
- konieczności przeprowadzania odpowiednich badań środowiska;
- opracowywania i wdrażania ewentualnych programów szczegółowych;
- realizacji zadań inwestycyjnych związanych m.in. z ochroną powietrza, ochroną przed hałasem komunikacyjnym, ochroną wód powierzchniowych i podziemnych, ochroną przyrody i różnorodności biologicznej;
- edukacji społeczeństwa.

Wydatki przewidziane w Programie będą pochodziły m.in. ze środków budżetowych Powiatu oraz w miarę możliwości będą pozyskiwane ze źródeł zewnętrznych. Zaplanowane nakłady finansowe powinny być sukcesywnie monitorowane i corocznie zabezpieczane w budżecie Powiatu w formie stosownej uchwały budżetowej, co pozwoli na sukcesywną realizację zaplanowanych w programie zadań szczegółowych.

W świetle powyższego podjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.

UCHWAŁA NR.....
RADY POWIATU JAWORSKIEGO

z dnia2025 roku

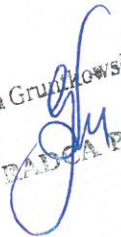
**w sprawie uchwalenia Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego
na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r.**

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1684) oraz art. 18 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r., poz. 647 ze zm.), po zasięgnięciu opinii Zarządu Województwa Dolnośląskiego, Rada Powiatu Jaworskiego uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r., stanowiący załączniki nr 1 do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Jaworskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Ma Gruntkowska-Barytko
RADCA PRAWNY

Uzasadnienie

Art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.) nałożył na powiaty obowiązek sporządzenia powiatowego programu ochrony środowiska. Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r. jest realizacja przez Powiat Jaworski polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami dokumentów strategicznych i programowych. Program stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającym wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu Powiatu.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r. został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2025 r., poz. 647 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Powiecie, czyli stworzenia warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem.

Jednocześnie niniejszy dokument został opracowany zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku, oraz zaktualizowanymi w 2017 i 2020 roku w oparciu o nowe dokumenty strategiczne.

Charakter działań przewidzianych w Programie jest nastawiony na ochronę zdrowia i życia mieszkańców a także otaczającej przyrody poprzez eliminację zagrożeń dla środowiska, poprawę jego jakości, a także, między innymi ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, sprawniejsze i niezagrażające środowisku gospodarowanie zasobami, oraz ochronę walorów przyrodniczo – krajobrazowych na obszarze Powiatu Jaworskiego.

W trakcie wdrażania działań zapisanych w przedmiotowym dokumencie nie ma ryzyka wystąpienia skumulowanych ani transgranicznych oddziaływań, a realizacja postanowień Programu nie niesie za sobą również ryzyka dla zdrowia ludzi.

Zapisy w w/wymienionym dokumencie nie ustalają ramy dla późniejszych realizacji przedsięwzięć, nie mniej jednak zadania są ustalane na długi horyzont czasowy – do roku 2030, w związku, z czym nie wszystkie planowane przedsięwzięcia mają sprecyzowane szczegółowe dane dotyczące analiz finansowo – ekonomicznych, nie mniej jednak wyznacznikiem zadań jest fakt ochrony istniejących walorów środowiskowych Powiatu oraz zachowania, poprawy lub odtworzenia cennych walorów środowiska, które zostały w jakiś sposób zdegradowane.

Dokument uwzględnia również zagadnienia horyzontalne (przekrojowe dla wszystkich dziedzin) takie jak adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne, oraz monitoring.

W ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r., zwrócono się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z wnioskiem o uzgodnienie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania i opracowania Prognozy.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu po przeanalizowaniu argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu stanowiącym załącznik do ww. pisma, jak również po zapoznaniu się z informacjami zawartymi w przedmiotowym dokumencie uznał, iż w rozpatrywanym przypadku można odstąpić od przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko ze względu na to, że realizacja przewidzianych działań nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko w zakresie zdrowia i życia ludzi.

Przedmiotowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Jaworskiego na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2030 r., jest aktualizacją i kontynuacją obecnie obowiązującego na terenie powiatu Programu Ochrony Środowiska.

Uchwalony Program będzie dokumentem strategicznym wykorzystywanym jako instrument zarządzania środowiskiem. Będzie także stanowić podstawę do ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska.

Skutki finansowe dla samorządu, związane w wejściem w życie uchwały dotyczą głównie:

- obowiązku aktualizowania dokumentu po upływie przyjętego okresu programowania;
- obowiązku przygotowywania co 2 lata raportów z wykonania programu;
- konieczności przeprowadzania odpowiednich badań środowiska;
- opracowywania i wdrażania ewentualnych programów szczegółowych;
- realizacji zadań inwestycyjnych związanych m.in. z ochroną powietrza, ochroną przed hałasem komunikacyjnym, ochroną wód powierzchniowych i podziemnych, ochroną przyrody i różnorodności biologicznej;
- edukacji społeczeństwa.

Wydatki przewidziane w Programie będą pochodziły m.in. ze środków budżetowych Powiatu oraz w miarę możliwości będą pozyskiwane ze źródeł zewnętrznych. Zaplanowane nakłady finansowe powinny być sukcesywnie monitorowane i corocznie zabezpieczane w budżecie Powiatu w formie stosownej uchwały budżetowej, co pozwoli na sukcesywną realizację zaplanowanych w programie zadań szczegółowych.

W świetle powyższego podjęcie przedmiotowej uchwały jest zasadne.